

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๔/๒๕๕๑
คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๗/๒๕๕๒

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

ระหว่าง

คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ โจทก์
โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ผู้เข้าเป็นคู่ความแทน

- นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ที่ ๑
- นายวรเทพ รัตนากร ที่ ๒
- นายสรอรรถ กลิ่นประทุม ที่ ๓
- นายเนวิน ชิดชอบ ที่ ๔
- นายอดิศักดิ์ โพธารามิก ที่ ๕
- นายพิศิษฐ์ เศรษฐวงษ์ ที่ ๖
- นายปริญญา อุดมทรัพย์ ที่ ๗
- นายราเชนทร์ พจนสุนทร ที่ ๘
- นางสาวบุญมี เลิศพิเชฐ ที่ ๙
- นางสาวสุกัญญา ไทวิชญ์ ที่ ๑๐
- นางเสริมสุข ชลวานิช ที่ ๑๑

นายพิทยาพล นาถราดล ที่ ๑๒
นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม ที่ ๑๓
นายศิริพล ยอดเมืองเจริญ ที่ ๑๔
นายสุทธิพร จีระพันธุ์ ที่ ๑๕
นายกรณรงค์ ฤทธิฤกษ์ชัย ที่ ๑๖
นายสิทธิ บุญยรัตผลิน ที่ ๑๗
นางสาวสุชาดา วราภรณ์ ที่ ๑๘
นายฉกรรจ์ แสงรักษาวงศ์ ที่ ๑๙
นายจิรากร โกศัยเสวี ที่ ๒๐
นายอนันต์ สุวรรณรัตน์ ที่ ๒๑
นายจำนงค์ คงศิลป์ ที่ ๒๒
นายสุจินต์ แม้นเหมือน ที่ ๒๓
นายเยี่ยม ถาวโรฤทธิ์ ที่ ๒๔
นายสมบัติ ยิ่งยี่น ที่ ๒๕
นายสมชาย ชาญณรงค์กุล ที่ ๒๖
นายสกล บุญชูดวง ที่ ๒๗
นายญาณกร หรือสัตยา สิงห์ชุม ที่ ๒๘
นายสำราญ ชัยชนะ ที่ ๒๙
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์เม็ดเงิน จำกัด ที่ ๓๐
บริษัท รีสอร์ทแลนด์ จำกัด ที่ ๓๑
บริษัท เอกเจริญการเกษตร จำกัด ที่ ๓๒
นายวัลลภ เจียรนวนนท์ ที่ ๓๓
นายมิน เขียววร ที่ ๓๔
นายประเสริฐ พงษ์มาร ที่ ๓๕
นายธีรยุทธ พิทยาอิสกุล ที่ ๓๖
นายพงษ์เทพ เจียรนวนนท์ ที่ ๓๗
นายเอี่ยม งามดำรง ที่ ๓๘

นายบุญเลิศ ประภากมล ที่ ๓๕
นายวรวิทย์ เจนธนากุล ที่ ๔๐
นางวิไลลักษณ์ รัตนสวัสดิ์ ที่ ๔๑
นางสาวพัชรี ชินรักษ์ ที่ ๔๒
นางอนงนุช ภรณ์วลัย ที่ ๔๓
นางเจริญศรี ลือพัฒน์สุข ที่ ๔๔

จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ นอโงง ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ความผิดต่อพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ความผิดต่อพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่า คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ และมีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือ คตส. ดำเนินการตรวจสอบหรือสอบสวนเรื่องใดที่ยังไม่แล้วเสร็จต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จแต่ต้องไม่ช้ากว่าวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือ คตส. จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบและคณะอนุกรรมการไต่สวน กรณีกล่าวหาว่ามีการกระทำผิดในโครงการจัดซื้อต้นกล้ายางและดำเนินการโครงการปลูกยาง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีพฤติการณ์เอื้อประโยชน์กับบริษัทเอกชนในการเข้าทำสัญญาและมีการส่งมอบต้นกล้ายางไม่เป็นไปตามสัญญา ต่อมา คตส. มีมติว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต แล้วส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดดำเนินการ แต่อัยการสูงสุดแจ้งว่ามีข้อไม่สมบูรณ์ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาร่วมกันแล้วมีความเห็นไม่ตรงกันและไม่อาจหาข้อยุติในการฟ้องคดีได้ คตส. จึงมีมติให้ขอสำนวนคืนจากอัยการสูงสุดและฟ้องเป็นคดีนี้ ระหว่างวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕ จำเลยทั้งสี่สืบได้ร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ

เมื่อระหว่างวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ถึงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลากลางวัน จำเลยที่ ๔ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้รับมอบหมายจากจำเลยที่ ๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้มีอำนาจสั่งการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับจำเลยที่ ๑๕ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร เสนอโครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ ต่อคณะรัฐมนตรี ผ่านคณะกรรมการกถนกรองเรื่อง เสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ ซึ่งมีจำเลยที่ ๑ เป็นประธาน เพื่อให้ที่ประชุมอนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตร ดำเนินการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘) และอนุมัติให้ใช้เงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือเงิน คชก. ปลอดดอกเบี้ย วงเงิน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อดำเนินการผลิตพันธุ์ยาง จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ให้โครงการ และให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือ สกย. ใช้เงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการส่งออกยางหรือเงิน CESS วงเงิน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ชำระคืนกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือเงิน คชก. ในระยะเวลา ๑๐ ปี นับจากปีที่สวนยางให้ผลผลิตในแต่ละปี อันเป็นการเสนอโครงการที่ขัดต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๕ (๕) และพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๘ (๓) ซึ่งจำเลยที่ ๔ รู้อยู่แล้วว่าเป็นการขัดต่อระเบียบและกฎหมายดังกล่าว แต่กลับปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยจำเลยที่ ๔ มีเจตนาให้มีการใช้เงินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นผลให้คณะกรรมการกถนกรองเรื่อง เสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๔ เสนอ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติตามความเห็นของคณะกรรมการกถนกรองดังกล่าวในเวลาต่อมา เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๖ เวลากลางวัน จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๘ ในฐานะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร โดยจำเลยที่ ๑ เป็นประธานกรรมการ ได้ร่วมกันในการประชุมคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร หรือ คชก. มีมติอนุมัติยกเว้นมติ คชก. ครั้งที่ ๑/๒๕๓๔ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ ที่ห้ามมิให้นำเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ไปดำเนินการแทรกแซงสินค้ายางพาราที่มีการจัดระบบโดยกฎหมาย อยู่แล้ว โดยให้ดำเนินการช่วยเหลือสินค้ายางพาราได้ตาม โครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ได้เฉพาะคราว และมีมติอนุมัติเงินทุนหมุนเวียน ปลอดดอกเบี้ย จำนวน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้กรมวิชาการเกษตรกำหนดเขตปลูกยางที่เหมาะสม

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวม ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ด้วยการจัดหาพันธุ์อย่างคุณภาพ รวม ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น มอบให้ สกย. นำไปแจกจ่ายให้แก่เกษตรกร โดยให้ชำระเงิน คชก. คืนทั้งหมด ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ ปี นับจากวันที่รับเงินจากกรมบัญชีกลาง ซึ่งมติดังกล่าวขัดต่อบทบัญญัติ ข้อ ๑๕ (๕) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๓ และขัดต่อพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๘ (๑) ถึง (๓) ประกอบมาตรา ๗ และ ๘ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรได้รับความเสียหายต้องจ่ายเงิน จำนวน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การกระทำของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ ที่ ๕ ถึงที่ ๘ ที่ ๑๑ และที่ ๑๔ ถึงที่ ๑๘ จึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใดใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ อีกกระทงหนึ่ง ส่วนจำเลยที่ ๑๐ และที่ ๑๒ เป็นพนักงานในองค์การของรัฐ จึงมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงาน ในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๘ และ ๑๑ นอกจากนี้จำเลยที่ ๑๐ และที่ ๑๒ ยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๓ ด้วย สำหรับจำเลยที่ ๑๓ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของเจ้าพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ และเป็นตัวการร่วมกระทำผิด จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๓ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๘ และ ๑๑ นอกจากนี้ยังมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๓ ด้วย สำหรับจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๖ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ได้ร่วม กระทำความผิดกับจำเลยที่ ๑๕ โดยจำเลยที่ ๑๕ แต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ เป็นคณะกรรมการ บริหารโครงการปลูกยาง และจำเลยที่ ๒๐ ถึง ที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ เป็นคณะกรรมการ พิจารณาผลการประกวดราคา ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต โดยจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ ในฐานะ คณะกรรมการบริหารโครงการปลูกยาง ได้ร่วมกับจำเลยที่ ๑๕ โดยทุจริตกำหนดเงื่อนไขและ คุณสมบัติของผู้เสนอราคาไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานในการเสนอราคา โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขัน ในการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อช่วยเหลือและเอื้อประโยชน์ให้แก่จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ซึ่งเป็น เอกชนโดยเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด เข้าเป็นผู้เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ โดยกีดกันมิให้

ผู้เสนอราคารายอื่นได้เป็นผู้เสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดเงื่อนไขการประกวดราคาให้จำเลยที่ ๓๐ ซึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพผลิตต้นยางชำถุง ตามประกาศประกวดราคาให้มีสิทธิเข้าประกวดราคาได้ และเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการแข่งเนื้อที่แปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายจากวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นวันยื่นซองประกวดราคาเป็นวันที่ ๑๒ ถึง ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ทำให้ผู้ประสงค์จะเสนอราคารายอื่นไม่มีโอกาสเตรียมการเสนอราคาได้ทัน ส่งผลให้จำเลยที่ ๓๐ ได้เปรียบผู้เสนอราคารายอื่นจนเป็นเหตุให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้ที่มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ อันเป็นการไม่ถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. ๒๕๔๒ จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ในฐานะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา กับจำเลยที่ ๑๕ ร่วมกันกระทำความผิดโดยละเลยการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร และไม่ตรวจสอบความเกี่ยวข้องในเชิงผลประโยชน์ร่วมกันของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบริหารและทุน เพื่อให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้ชนะการประกวดราคา การกระทำของจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๖ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐, ๑๑ และมาตรา ๑๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๙, ๑๔๑ ประกอบมาตรา ๘๓ เมื่อระหว่างวันที่ ๑๒ ถึง ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลากลางวัน จำเลยที่ ๒๗ เป็นผู้รับมอบอำนาจจากจำเลยที่ ๓๐ ซึ่งเป็นนิติบุคคลมีจำเลยที่ ๓๓ ถึงที่ ๓๕ เป็นกรรมการผู้มิอำนาจกระทำการแทน จำเลยที่ ๒๘ เป็นผู้รับมอบอำนาจจากจำเลยที่ ๓๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคลมีจำเลยที่ ๔๐ และที่ ๔๑ เป็นกรรมการผู้มิอำนาจกระทำการแทน จำเลยที่ ๒๘ เป็นผู้รับมอบอำนาจจากจำเลยที่ ๓๒ ซึ่งเป็นนิติบุคคลมีจำเลยที่ ๔๒ ถึงที่ ๔๔ เป็นกรรมการผู้มิอำนาจกระทำการแทน ได้ร่วมกับจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๔๔ ยื่นซองเสนอราคาตามประกาศประกวดราคาผลิตยางชำถุง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งมีจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๖ เป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาตามคำสั่งแต่งตั้งของจำเลยที่ ๑๕ อันเป็นเหตุให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้ชนะการประกวดราคา โดยจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ มีความสัมพันธ์กันในเชิงบริหารเชิงทุนและในเชิงถือหุ้นไว้ด้วยกัน จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางการเสนอราคาอย่างเป็นธรรม และเป็นการเสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ มิได้เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการผลิตยางชำถุงตามประกาศประกวดราคา แต่จำเลยที่ ๓๑ ได้ยื่นหลักฐานแสดงคุณสมบัติของการประกวดราคาอันเป็นที่จำเลยที่ ๓๑ มีคุณสมบัติตามประกาศประกวดราคา และจำเลยที่ ๓๒ มิได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเพาะปลูกพันธุ์ยาง และหนังสือรับรองที่นำมาแสดง

มีข้อความอันเป็นเท็จว่าจำเลยที่ ๓๒ เป็นผู้มิชอบสมบัติตามประกาศประกวดราคา ทั้งจำเลยที่ ๓๐ มีเจตนาปกปิดข้อความจริงเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับใช้เป็นแปลงเพาะต้นกล้ายาง โดยที่จำเลยที่ ๓๐ ได้นำหนังสือให้ความยินยอมซึ่งมีลายมือชื่อปลอม และที่ยังไม่ได้กรอกข้อความมากรอกจำนวนแปลงมากกว่าจำนวนที่มีอยู่จริง การกระทำของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ และจำเลยที่ ๒๗ ถึงที่ ๔๔ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๕, ๑๐, ๑๑ และมาตรา ๑๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๓, ๘๖ นอกจากนี้จำเลยที่ ๔ ได้ลงนามอนุมัติให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐทั้งที่ปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรี เป็นเหตุให้มีการอนุมัติเบิกเงินล่วงหน้า จำนวน ๒๐๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้แก่จำเลยที่ ๓๐ การกระทำของจำเลยที่ ๔ จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗, ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๓ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐, ๑๑ การร่วมกันกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔๔ เป็นเหตุให้จำเลยที่ ๓๐ ได้รับเงินไปจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เป็นเงินรวม ๑,๑๐๐,๖๘๘,๗๕๐ บาท จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ เป็นบุคคลเดียวกับจำเลยที่ ๓ ที่ ๑๐ ที่ ๑๓ ที่ ๑๔ และที่ ๒๑ ในคดีหมายเลขดำที่ อม.๑/๒๕๕๑ ของศาลนี้ เหตุเกิดที่แขวงบ้านพานถม และแขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร แขวงจตุจักร เขตบางเขน และแขวงสามเสนในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสี่สืบสืบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๘๔, ๘๖, ๕๐, ๕๑, ๑๕๑, ๑๕๗ และมาตรา ๓๔๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๘, ๑๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๕, ๑๐, ๑๑, ๑๒ และมาตรา ๑๓ และนับโทษของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ต่อจากโทษของจำเลยที่ ๓ ที่ ๑๐ ที่ ๑๓ ที่ ๑๔ และที่ ๒๑ ในคดีหมายเลขดำที่ อม. ๑/๒๕๕๑ ของศาลนี้ และขอให้จำเลยทั้งสี่สืบสืบร่วมกันหรือแทนกันชำระเงิน ๑,๑๐๐,๖๘๘,๗๕๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันที่จำเลยที่ ๓๐ รับเงินไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ สกย. ผู้เสียหาย คิดคำนวณถึงวันฟ้องเป็นดอกเบี้ย ๒๔๘,๕๕๕,๖๑๑.๕๖ บาท รวมเป็นเงินต้นและดอกเบี้ยถึงวันฟ้องทั้งสิ้น ๑,๓๔๙,๖๘๔,๓๖๑.๕๖ บาท

จำเลยทั้งสี่สืบสืบให้การปฏิเสธ แต่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ รับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยที่ ๓ ที่ ๑๐ ที่ ๑๓ ที่ ๑๔ และที่ ๒๑ ในคดีที่ขอให้นับโทษต่อ

ระหว่างพิจารณา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ยื่นคำร้องขอ
เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ ศาลอนุญาต

ทางใต้สวนพยานหลักฐานจากการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง และรายงานสรุปสำนวนการตรวจสอบใต้สวนของโจทก์ ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นที่ยุติว่า ขณะเกิดเหตุ
จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ เป็นข้าราชการการเมือง โดยจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี จำเลยที่ ๒
ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้รับมอบหมาย
จากจำเลยที่ ๓ ให้กำกับดูแลกรมวิชาการเกษตร กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และองค์การสวนยาง
และจำเลยที่ ๕ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งรองปลัด
กระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๗ ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมการปกครอง จำเลยที่ ๘ ดำรงตำแหน่ง
อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ จำเลยที่ ๙ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาเงินนอกระบบประมาณ
จำเลยที่ ๑๑ ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ จำเลยที่ ๑๔ ดำรงตำแหน่ง
อธิบดีกรมการค้าภายใน จำเลยที่ ๑๕ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จำเลยที่ ๑๖
ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมการค้าภายใน จำเลยที่ ๑๗ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมประมง จำเลยที่ ๑๘
ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จำเลยที่ ๑๐ และที่ ๑๒ เป็นพนักงาน
ในองค์การของรัฐ ดำรงตำแหน่งผู้บริหารส่วนวิเคราะห์สาขาเศรษฐกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทย
และผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ จำเลยที่ ๑๓ ดำรงตำแหน่ง
ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๘
ได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรหรือ คชก. ตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยจำเลยที่ ๑
เป็นประธานคณะกรรมการ จำเลยที่ ๑๙ ถึงที่ ๒๖ เป็นข้าราชการประจำ โดยจำเลยที่ ๑๙ ดำรงตำแหน่ง
อธิบดีกรมวิชาการเกษตร และได้แต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการ
ปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑
โดยมีจำเลยที่ ๒๐ เป็นประธานกรรมการ ทั้งจำเลยที่ ๑๙ ยังได้แต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕
และที่ ๒๖ เป็นคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา จำเลยที่ ๒๗ เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ ๓๐
ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๓๓ ถึง ๓๕ เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน

จำเลยที่ ๒๕ เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ ๑๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๔๐ และที่ ๔๑ เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน จำเลยที่ ๒๘ เป็นลูกจ้างจำเลยที่ ๑๒ ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๔๒ ถึงที่ ๔๔ เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๖ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และจำเลยที่ ๑ พร้อมคณะไปตรวจเยี่ยมและมอบนโยบายแก่คณะกรรมการบริหารและผู้บริหารของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางหรือ สกย. และองค์การสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำเลยที่ ๔ ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และองค์การสวนยางได้นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนายางพาราครบวงจร ปี ๒๕๔๖ ถึง ๒๕๕๐ ต่อนายกรัฐมนตรี หนึ่งในยุทธศาสตร์ที่นำเสนอคือ การสนับสนุนแหล่งปลูกยางใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ จำนวน ๑,๕๐๐,๐๐๐ ไร่ โดยรัฐให้การช่วยเหลือด้านพันธุ์ยาง และจัดสินเชื่อให้เกษตรกร ส่วนดอกเบี้ยนั้นรัฐจะอุดหนุนให้บางส่วน ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เห็นชอบการขยายพื้นที่ปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตามที่เสนอ ต่อมา นางสาวพองเพ็ญ สัมมาพันธ์ ผู้อำนวยการ สกย. มีบันทึกเสนอโครงการขยายพื้นที่ปลูกยางและขออนุมัติให้ สกย. ยืมเงินกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางไปให้สินเชื่อแก่เกษตรกรตามโครงการต่อจำเลยที่ ๔ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ ตามลำดับ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๔ เสนอโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙) ต่อคณะกรรมการกั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ (ฝ่ายเศรษฐกิจ) คณะกรรมการกั่นกรองฯ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำรายละเอียดเพิ่มเติมและเสนอต่อคณะกรรมการกั่นกรองฯ ใหม่ภายใน ๒ สัปดาห์ จำเลยที่ ๔ มอบหมายให้จำเลยที่ ๑๕ ดำเนินการปรับปรุงโครงการ แล้วจำเลยที่ ๔ ได้เสนอโครงการต่อคณะกรรมการกั่นกรองฯ อีกครั้ง โดยมีสาระสำคัญว่าขอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร) ดำเนินโครงการปลูกยางฯ โดยใช้เงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือเงิน คชก. ปลอดดอกเบี้ย วงเงิน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อดำเนินการผลิตพันธุ์ยาง จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ให้โครงการ กับขอให้ใช้เงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการส่งออกยางหรือเงิน CESS ชำระคืนเงิน คชก. ในระยะเวลา ๑๐ ปี นับจากปีที่สวนยางพาราให้ผลผลิตในแต่ละปี คณะกรรมการกั่นกรองฯ มีมติอนุมัติตามโครงการที่เสนอโดยให้ส่งเรื่องการใช้เงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้ คชก. พิจารณาก่อน และเห็นชอบให้ขอรับการสนับสนุนจาก

สกย. ในการใช้เงิน CESS เพื่อชำระคืนเงิน คชก. ต่อมาวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ คณะรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติตามที่คณะกรรมการกั่นกรองฯ เสนอ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ. ๓, จ. ๔, จ. ๒๕๕ และ จ. ๒๖๕ แผ่นที่ ๑๑ ถึง ๕๖ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๖ กรมวิชาการเกษตรโดยจำเลยที่ ๑๕ มีคำสั่งแต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้ และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ และวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๘ ร่วมกันประชุม คชก. มีมติอนุมัติให้ยกเว้นมติ คชก. ครั้งที่ ๑/๒๕๓๔ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ ที่ห้ามมิให้นำเงินกองทุนรวมฯ ไปดำเนินการแทรกแซงสินค้ายางพารา ที่มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบโดยกฎหมายอยู่แล้ว โดยให้ดำเนินการช่วยเหลือสินค้ายางพาราได้ ตามโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ได้เฉพาะคราว และอนุมัติเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ย จำนวน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากงบ ด้านปัจจัยการผลิต ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการตามโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้ และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยให้กรมวิชาการเกษตร กำหนดเขตปลูกยางที่เหมาะสมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวม ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ด้วยการจัดหา พันธุ์ยางคุณภาพ รวม ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ราคาต้นละ ๑๖ บาท มอบให้ สกย. นำไปแจกจ่ายให้แก่เกษตรกร โดยมีระยะเวลาดำเนินการผลิตและแจกจ่ายพันธุ์ยางให้แก่เกษตรกร ๓ ปี (ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙) ปีที่ ๑ จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ ปีที่ ๒ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ไร่ และปีที่ ๓ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ และในการชำระคืนเงิน คชก. มีบันทึกในรายงานการประชุม คชก. ดังกล่าวทำให้ใช้เงิน CESS โดยให้คืนเงินทั้งหมดให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑๕ ปี กำหนดแผนเป็นรายปี นับจากวันที่โครงการได้รับเงิน คชก. จากกรมบัญชีกลาง และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร และ สกย. จัดทำแผนการเบิกจ่ายเงิน และแผนการชำระคืนเงินให้กองทุนรวมฯ ในแต่ละปีในอัตราเฉลี่ยที่เหมาะสมเพื่อประกอบการเบิกจ่ายเงิน จากกรมบัญชีกลาง ตามเอกสารหมายเลข จ. ๒๖๓ วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ กรมวิชาการเกษตร ประกาศประกวดราคาจ้างเหมาผลิตต้นยางชำถุง จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ในโครงการปลูกยางดังกล่าว โดยกำหนดยื่นซองประกวดราคาวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ และกำหนดเปิดซองประกวดราคาวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ โดยมีจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ เป็นคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา ตามเอกสารหมายเลข จ. ๕ และ จ. ๖ มีผู้สนใจซื้อเอกสารประกวดราคา ๑๑ ราย

แต่เข้ายื่นซองประกวดราคาเพียง ๕ ราย และมีผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศประกวดราคา ๓ ราย คือ จำเลยที่ ๓๐ ที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ผลการประกวดราคาปรากฏว่า จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้เสนอราคาต่ำที่สุดในราคาต้นละ ๑๕.๕๕ บาท คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาจึงเรียกจำเลยที่ ๓๐ มาต่อรองราคา จำเลยที่ ๓๐ ยอมลดราคากลางเหลือต้นละ ๑๕.๕๓ บาท เป็นเงิน ๑,๓๕๗,๗๐๐,๐๐๐ บาท จึงเสนอความเห็นต่อจำเลยที่ ๑๕ ว่าควรให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้รับจ้างผลิตต้นยางชำถุงในวงเงิน ๑,๓๕๗,๗๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยที่ ๑๕ เห็นชอบ และมีบันทึกลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อพิจารณาอนุมัติ ซึ่งในช่วงนั้น นายสมศักดิ์ เทพสุทิน เพิ่งได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และอยู่ในระหว่างรอการเข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ จำเลยที่ ๔ ซึ่งรักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ลงนามอนุมัติตามที่จำเลยที่ ๑๕ เสนอกรมวิชาการเกษตรโดยจำเลยที่ ๑๕ ทำสัญญาจ้างกับจำเลยที่ ๓๐ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑๐ ถึง จ. ๑๒ และ จ. ๔๐ จำเลยที่ ๓๐ ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวบางส่วน และได้รับเงินจากกรมวิชาการเกษตรแล้วจำนวน ๑,๑๐๐,๖๘๘,๗๕๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ. ๔๖๖ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือ คตส. ให้มีอำนาจตรวจสอบการปฏิบัติราชการใดๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีการกระทำที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ต่อมา สกย. และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อประธาน คตส. เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐ ตามลำดับว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับจำเลยทั้งสี่สืบสี่กระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐในกรณีอนุมัติให้ใช้งบประมาณในการจัดซื้อกล้ายาง วงเงิน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามเอกสารหมายเลข จ. ๒๕๖ คตส. มีคำสั่งแต่งตั้งอนุกรรมการตรวจสอบและอนุกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการ แล้วมีมติว่าจำเลยทั้งสี่สืบสี่ร่วมกันกระทำความผิดอาญาและก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ โดยจำเลยที่ ๑ ถึง ที่ ๕ กระทำความผิดในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงให้ส่งรายงาน เอกสารหลักฐานพร้อมความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป ตามเอกสารหมายเลข จ. ๑, จ. ๒, จ. ๔๕๒, จ. ๔๕๕, จ. ๔๕๖ และ จ. ๔๖๐

อัยการสูงสุดแจ้ง คตส. ว่าเรื่องที่ส่งมายังมีข้อไม่สมบูรณ์ คตส. และอัยการสูงสุดจึงแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาสำนวนร่วมกัน แต่ไม่อาจหาข้อยุติได้โดย คตส. มีมติยืนยันความเห็นเดิม จึงขอสำนวนคืนจากอัยการสูงสุด ตามเอกสารหมายเลข จ. ๔๕๗ ถึง จ. ๔๕๕ และ จ. ๔๖๑ ถึง จ. ๔๖๕ และฟ้องจำเลยทั้งสี่สิบสี่เป็นคดีนี้

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามข้อต่อสู้ของจำเลยเป็นประการแรกว่า คำฟ้องโจทก์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยจำเลยต่อสู้ว่า ฟ้องโจทก์ไม่บรรยายว่าจำเลยแต่ละคนร่วมกันเป็นตัวละครผู้ใช้ ผู้สนับสนุนกับจำเลยคนใด อย่างไร เมื่อใด แบ่งหน้าที่กันทำอย่างไร และไม่บรรยายว่าร่วมกันถือโกงอย่างไร ผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นใคร เห็นว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ และต้องมีข้อความเป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับเรื่องการร้ายผิดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดพร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้” ซึ่งตามคำฟ้องโจทก์ปรากฏว่า โจทก์บรรยายว่าจำเลย ทั้งสี่สิบสี่ร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมาย โดยระบุรายละเอียดสถานะทางกฎหมายของจำเลยแต่ละคนอย่างชัดเจนว่า คนใดเป็นเจ้าของพนักงาน คนใดเป็นพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในทางคดีอย่างไร ต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมายและบทบัญญัติมาตราใดไว้อย่างชัดเจน ทั้งโจทก์บรรยายถึงความเป็นมาของโครงการปลุกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลุกยางใหม่ ระยะที่ ๑ เริ่มตั้งแต่จำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ ร่วมกันเสนอโครงการฯ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการนำเงินจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรไปใช้ในโครงการดังกล่าว และให้นำเงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการส่งออกยางหรือเงิน CESS ไปชำระคืนกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร โดยปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งว่า ข้อเสนอที่ขึ้นชัดต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๕ (๕) และพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๘ (๓) ประกอบมาตรา ๘ และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วมีการเสนอเรื่องขอรับการสนับสนุนเงินไปยัง คชก. ซึ่งประกอบด้วยจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๘ คชก.

ร่วมกันมีมติอนุมัติให้มีการใช้เงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งจัดต่อระเบียบฯ แล้วจำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ ถึงที่ ๒๖ ได้ร่วมกันกระทำความผิดเพื่อให้มีการใช้เงินจากกองทุนฯ ดังกล่าว เพื่อเอื้อประโยชน์ให้จำเลยที่ ๓๐ ได้เข้าเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญารับจ้างผลิตต้นยางชำถุงในโครงการฯ ด้วยการแต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการฯ และแต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ เป็นคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา เพื่อให้กำหนดคุณสมบัติเงื่อนไขในการประกวดราคา และการพิจารณาผลการประกวดราคาที่ไม่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมาย อันมีจุดมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เป็นผลให้จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ซึ่งเป็นผู้มีประโยชน์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในเชิงบริหาร เชิงทุนและถือหุ้นไว้กันได้เข้าเป็นผู้เสนอราคา ทั้งที่ไม่มีคุณสมบัติ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในการผลิตพันธุ์ยาง และยังมีการเสนอเอกสารและแสดงข้อความอันเป็นเท็จ มาประกอบด้วย ส่วนจำเลยอื่นที่เหลือก็เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบริหารจัดการในกิจการของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ จนในที่สุดทำให้จำเลยที่ ๓๐ ได้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ กับมีคำขอให้ลงโทษจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๘๔, ๕๐, ๕๑, ๑๕๑, ๑๕๑ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๘, ๑๑ และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ๕, ๑๐, ๑๑, ๑๒ และมาตรา ๑๓ ดังนี้ คำฟ้องโจทก์ได้บรรยายการกระทำความผิดของจำเลยแต่ละคน มาอย่างชัดเจนโดยละเอียดแล้วว่า จำเลยคนใดกระทำความผิดร่วมกับจำเลยคนใด และจำเลยแต่ละคน มีความผิดอย่างไร โดยระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดพอสมควรที่จะทำให้ จำเลยทั้งสี่สืบสืบเข้าใจข้อหาได้ดี ทั้งอ้างบทมาตรานกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด คำฟ้องโจทก์จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ และข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘ วรรคหนึ่ง แล้ว

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยประการต่อไปมีว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ โดยฝ่ายจำเลยยกข้อต่อสู้ ดังนี้

ในข้อแรกฝ่ายจำเลยต่อสู้ว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้ในส่วนของจำเลยที่เป็นราษฎรและข้าราชการพลเรือน และความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่อยู่ในอำนาจของศาลนี้

เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้ (๑) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น (๒) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลตาม (๑) หรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑) ...” ดังนี้ เมื่อโจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่เป็นราษฎรและข้าราชการพลเรือนร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๕ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีและข้าราชการการเมืองในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๗ คำฟ้องของโจทก์จึงต้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ (๒) แล้ว ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอำนาจพิจารณาคดีสำหรับจำเลยดังกล่าวได้ สำหรับความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า “ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อหาความผิดบทอื่นไว้ด้วย” ดังนี้ เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ ในฐานะความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมมาเป็นการเดียวกับความผิดที่กล่าวหาว่าจำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ กระทำความผิดฐานเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๒๗ ถึง ที่ ๔๔ ว่าร่วมกระทำผิดกับจำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ อันเป็นกรรมเดียวกันนั้นด้วย ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอำนาจรับพิจารณาพิพากษาในฐานะความผิดดังกล่าวได้ด้วย

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ข้อต่อไปว่า คตส. ยังไม่มีอำนาจฟ้องเนื่องจากอัยการสูงสุดยังไม่ได้มีความเห็นแตกต่างกับ คตส. นั้น เห็นว่า ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๘ บัญญัติว่า กรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบมีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้ส่งรายงานเอกสารหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้ถือว่ามติของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีความเห็นแตกต่างแต่คณะกรรมการตรวจสอบมีความเห็นยืนยันความเห็นเดิม ให้คณะกรรมการตรวจสอบมีอำนาจดำเนินการให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณา ดังนั้น เมื่อคดีนี้ อัยการสูงสุดมีความเห็นว่ายังมีข้อไม่สมบูรณ์ของสำนวนการตรวจสอบไต่สวน แต่ คตส. มีความเห็นว่าการเห็นของ คตส. นั้นถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ย่อมถือได้ว่าอัยการสูงสุดมีความเห็นแตกต่างกับ คตส. แล้ว และแม้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๕ ดังกล่าวจะบัญญัติว่า ให้ คตส. มีอำนาจดำเนินการให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอำนาจยื่นคำฟ้องไว้ก็ตาม แต่การระบุให้อำนาจยื่นคำร้องดังกล่าวนั้นย่อมเห็นได้ว่าหมายถึงการยื่นคำฟ้องด้วย เพราะบทบัญญัติในข้อ ๕ ดังกล่าวข้างต้น ได้บัญญัติถึงกรณีที่ คตส. มีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ อันเป็นความผิดทางอาญาด้วย มิใช่เฉพาะที่มีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลใดร้ายผิดปกติ อันจะทำให้มีอำนาจเฉพาะในการยื่นคำร้องขอให้รับทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร้ายผิดปกติดังที่ฝ่ายจำเลยกล่าวอ้างเท่านั้น และเมื่อบทบัญญัติข้อ ๕ ดังกล่าวให้อำนาจ คตส. มีอำนาจฟ้องคดีเองได้หากอัยการสูงสุดมีความเห็นแตกต่าง ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจฟ้องจึงหาได้จำกัดเฉพาะอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังที่ฝ่ายจำเลยต่อสู้ และคดีนี้แม้ คตส. จะยื่นฟ้องเกิน ๑๔ วัน นับแต่วันที่ไม้อาจหาข้อยุติระหว่างอัยการสูงสุดและ คตส. ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง ก็ตาม ก็หาได้เป็นการตัดอำนาจฟ้องของ คตส. แต่อย่างใดไม่ เพราะ คตส. ได้ยื่นฟ้องภายในกำหนดอายุความแล้วตามมาตรา ๑๒ ทั้งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๕ ก็มีได้ระบุบังคับไว้ว่ากรณีนี้ คตส. จะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่าง คตส. กับอัยการสูงสุด และต้องฟ้องภายใน ๑๔ วัน เช่นนี้ แม้จะไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างอัยการสูงสุดและ คตส. ก็ตาม คตส. มีอำนาจยื่นฟ้องจำเลย ทั้งสี่สิบสี่ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ข้อต่อไปว่า คตส. ลงชื่อในฟ้องเพียง ๑๐ คน ไม่ครบ ๑๒ คน เป็นการชอบหรือไม่ นั้น เห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่ง จำนวน ๑๒ คน ดังรายชื่อที่ระบุไว้โดยในวรรคท้ายระบุต่อไปว่า กรณีที่มีกรรมการว่างลงให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ต้องมีกรรมการเหลืออยู่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการแทนกรรมการที่ว่างลง เช่นนี้ เมื่อ นายจิรนิติ หะวานนท์ และนายสวัสดิ์ โชติพานิช กรรมการ ๒ คน ลาออกจากตำแหน่งกรรมการ กรรมการที่เหลืออยู่ ๑๐ คน เกินกว่ากึ่งหนึ่ง ทั้งคณะรัฐมนตรีมิได้ใช้อำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการแทนกรรมการที่ว่างลง แต่อย่างไร กรรมการที่เหลืออยู่ย่อมมีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ การลงชื่อในคำฟ้องดังกล่าวจึงชอบแล้ว

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ข้อต่อไปว่า โจทก์ไม่ใช่พนักงานอัยการ จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลย ทั้งสี่สืบสืบร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินแก่ผู้เสียหาย เห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๕ วรรคหนึ่ง ให้อำนาจโจทก์ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ หากอัยการสูงสุดมีความเห็นแตกต่างจากความเห็นของโจทก์เกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลใดๆ ก็ตาม ซึ่งการใช้อำนาจฟ้องร้องของโจทก์ดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจฟ้องคดีแทนอัยการสูงสุด และเมื่อการฟ้องร้องดังกล่าวเป็นการกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๓ ให้อำนาจพนักงานอัยการที่ยื่นฟ้องคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร มีสิทธิที่จะเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายได้ด้วย ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๘ วรรคสอง บัญญัติให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับสำหรับคดีอาญาโดยอนุโลม ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสี่สืบสืบร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินแก่ผู้เสียหายได้

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ข้อต่อไปว่า การแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยในชั้นตรวจสอบไต่สวนไม่ครบทุกข้อหาเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบหรือไม่ เห็นว่า ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๕ วรรคสาม (๒) ให้คณะกรรมการตรวจสอบ

ใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งตามมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า “ในการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงให้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และกำหนดระยะเวลาสมควรที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมาชี้แจงข้อกล่าวหา แสดงพยานหลักฐาน หรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจง” และบัญญัติไว้ในวรรคสองว่า “ในการชี้แจงข้อกล่าวหาและการให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหา ให้มีสิทธินำพยานหรือบุคคลซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังในการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้” ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามข้อ ๑๕ วรรคสอง กำหนดว่า “ในการแจ้งข้อกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนจัดทำเป็นบันทึกตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ ในการกระทำ ความผิดเท่าที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจข้อหาได้ดี...” เมื่อพิเคราะห์บันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาของคณะอนุกรรมการไต่สวนที่แจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยแล้ว เห็นว่า การแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยได้ทำเป็นบันทึกตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดไว้โดยระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเวลา สถานที่ บุคคลที่เกี่ยวข้องและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดของจำเลย พอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕ วรรคสอง แล้ว ซึ่งจำเลยมิได้โต้แย้งแต่อย่างใด กลับชี้แจงข้อกล่าวหาเป็นหนังสือระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ถูกกล่าวหาไว้ชัดเจน แสดงให้เห็นว่าจำเลยทราบและเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี จึงถือได้ว่าคณะอนุกรรมการไต่สวนแจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยทราบโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และในการแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบนั้น โดยเจตนารมณ์ก็เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิด และเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจถึงการกระทำของตน จึงไม่จำเป็นต้องระบุอ้างอิงถึงกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด และในกรณีที่การกระทำนั้นผิดกฎหมายหลายบทหรือหลายกรรมต่างกัน คณะอนุกรรมการไต่สวนก็หาจำเป็นต้องระบุถึงกฎหมายที่เป็นความผิดทุกบททุกมาตราหรือทุกกรรมเป็นกระบวนความผิดไม่ เมื่อคณะอนุกรรมการไต่สวนแจ้งข้อหาแก่จำเลยแล้ว เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด

เกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐, ๑๑, ๑๒ และมาตรา ๑๓ ช่วยเหลือสนับสนุนเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิด อันเป็นข้อหาหลักแห่งความผิดทั่วไปแล้ว ก็หาจำต้องระบุถึงกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิดทุกมาตรา หรือทุกกรรมเป็นกระทำความผิดไม่

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ข้อต่อไปว่า คตส. จำต้องนำพยานบุคคลที่ให้การไว้ในชั้นตรวจสอบมาให้การต่อ คตส. อีกหรือไม่ เห็นว่า ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบว่าด้วยการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ระบุไว้ในข้อ ๕ ถึงข้อ ๑๒ โดยสรุปว่า เมื่อปรากฏพฤติการณ์ว่าได้มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ คตส. อาจมีมติให้ตรวจสอบมูลคดีก่อน หรือให้ไต่สวนผู้ถูกกล่าวหาแล้ววินิจฉัยมูลความผิดโดยไม่ต้องตรวจสอบก็ได้ ในกรณีมีหลักฐานอันน่าเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ให้อำนาจ คตส. มีมติให้ไต่สวน โดยจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนดำเนินการไต่สวนแทนก็ได้ แล้วสรุปสำนวนเสนอคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยต่อไป และข้อ ๑๒ วรรคสอง ในกรณีที่ได้ใช้ระเบียบนี้ตรวจสอบและไต่สวนในเรื่องใด ให้ถือพยานหลักฐานตามสำนวนตรวจสอบเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนไต่สวนด้วย คดีนี้ คตส. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบตามคำสั่งที่ ๒/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ ต่อมาคณะอนุกรรมการตรวจสอบสรุปความเห็นต่อ คตส. ตามบันทึกลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๐ ที่ประชุม คตส. เห็นชอบให้ดำเนินการกับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับพวกรวม ๕๐ คน จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนที่มี นายบรรเจ็ด สิงคะเนติ เป็นประธานคณะอนุกรรมการ ตามคำสั่งที่ คตส. ๐๐๕/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๐ เมื่อคณะอนุกรรมการไต่สวนไต่สวนแล้วเสร็จและเสนอต่อ คตส. ซึ่งตามข้อ ๕ แห่งประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ กำหนดให้ คตส. ส่งรายงานเอกสารหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป ดังนี้ การดำเนินการของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและ คตส. จึงเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายและระเบียบข้างต้นแล้ว หาจำต้องให้พยานบุคคลที่เคยให้การไว้ในชั้นตรวจสอบมาให้ถ้อยคำต่อ คตส. อีกไม่

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ข้อต่อไปว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน คตส. เห็นว่า ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ เรื่อง การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับแต่งตั้งตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕

ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๕ ให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งตามประกาศฉบับดังกล่าว และมีวาระการดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เช่นนี้ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ มิได้มาจากการสรรหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗ จึงมีจำต้องดำเนินการให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการแต่ประการใด และเมื่อ คตส. ได้ยื่นฟ้องคดีนี้ภายในกำหนดระยะเวลาตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๑๑ และครบระยะเวลาที่ย้ายออกไปตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๑ พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว เป็นกรณีที่ คตส. ไม่อาจใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามข้อ ๕ วรรคสอง (๒) ได้อีก จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินคดีต่อไป ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๑๑ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๗ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีอำนาจร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน คตส. ผู้เป็นโจทก์ได้

ฝ่ายจำเลยต่อสู้ในข้อต่อไปอีกว่า สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือ สกย. และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่เป็นผู้เสียหายและไม่มีความเกี่ยวข้องทุกข้อกล่าวโทษ และโจทก์ไม่มีอำนาจตรวจสอบโครงการปลูกยางฯ ซึ่งไม่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่งโดยผลของการยึดอำนาจการปกครอง เห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองฯ ฉบับที่ ๓๐ ข้อ ๕ วรรคสี่ กำหนดให้ คตส. มีอำนาจตรวจสอบสัญญา สัญญาสัมปทานหรือการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำที่เอื้อประโยชน์แก่เอกชนโดยมิชอบ หรือมีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีการกระทำที่ทุจริตหรือประพฤตินิষอบ ตรวจสอบการปฏิบัติราชการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีการกระทำที่ทุจริตหรือประพฤตินิষอบ ทั้งยังมีอำนาจตรวจสอบการกระทำของบุคคลใด ๆ ที่เห็นว่าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือหลีกเลี่ยงกฎหมายว่าด้วยภาษีอากร อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ โดยมีอำนาจพิจารณาเรื่องใด ๆ

ที่เห็นควรตรวจสอบ เรื่องที่มีผู้เสนอข้อมูล หรือเรื่องที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานอื่นใด โดยไม่ได้กำหนดว่าต้องมีการกล่าวหาหรือร้องทุกข์ก่อน ดังนั้น โจทก์จึงมีอำนาจตรวจสอบโครงการนี้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์จากผู้เสียหาย ดังข้อต่อสู้ของฝ่ายจำเลย

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยในประการต่อไปว่า จำเลยที่ ๑๕ เป็นผู้ก่อและร่วมกับจำเลยที่ ๔ เสนอโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงแก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ จัดต่อระเบียบและกฎหมายโดยมีเจตนาให้มีการใช้เงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการส่งออกยางหรือเงิน CESS และเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือเงิน คชก. โดยมีขอบ ด้วยการปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ เห็นว่า เหตุผลในการเสนอโครงการเพื่อยกระดับรายได้ และความมั่นคงแก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ มีที่มาจากนโยบายของรัฐบาลในสมัยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี สนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่และศักยภาพของทักษะที่ประเทศมีความโดดเด่นเชี่ยวชาญ ซึ่งนำไปสู่การประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เอกสารหมายเลข จ. ๓๕๓ มีรายงาน ผลการศึกษาและเสนอแนวทางปฏิรูประบบพัฒนายางพาราไทย อันได้แก่ การปฏิรูประบบใหญ่ ๓ ด้าน คือด้านการผลิต ด้านวิจัยและพัฒนา และด้านการตลาด กับการปฏิรูปองค์กรเกี่ยวกับการยางให้เป็นเอกภาพ ต่อมาในคราวตรวจเยี่ยมสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และองค์การสวนยาง นายกรัฐมนตรี ก็ได้ให้นโยบายเรื่องการจัดตั้งการยางแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรที่ทันสมัย มีศูนย์กลางอยู่ที่ เกษตรกรและลูกค้า โดยให้รวมหลายหน่วยงานที่ดูแลงานด้านยางพาราเข้าด้วยกัน รวมทั้งให้นโยบาย ในเรื่องการส่งเสริมให้ขยายพื้นที่ที่เหมาะสมในแหล่งปลูกยางใหม่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคเหนือเพิ่มอีก ๖,๗๐๐,๐๐๐ ไร่ ทั้งยังได้ความเพิ่มเติมจากจำเลยที่ ๔ ที่ ๑๕ และ นางสาวผ่องเพ็ญ สัมมาพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางว่า จากการให้นโยบายของ นายกรัฐมนตรีดังกล่าว ทำให้มีการหารือร่วมกันระหว่าง กรมวิชาการเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง และองค์การสวนยาง เห็นควรให้ขยายพื้นที่ปลูกยางพาราออกเป็นระยะ ๆ โดยระยะแรกควรขยายพื้นที่ปลูกยาง ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ และในที่สุดนางสาวผ่องเพ็ญได้เป็นผู้เริ่มต้น เสนอโครงการการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงแก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘) ซึ่งต่อมาจำเลยที่ ๑๕ ได้รับมอบหมายให้ปรับปรุงโครงการเพื่อเสนอ

ต่อคณะกรรมการกั่นกรองฯ คณะที่ ๒ เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป จากความเป็นมา และเหตุผลของการจัดทำโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงแก่เกษตรกร ในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๔๓ - ๒๕๔๕) ตามที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโครงการดังกล่าวนี้ มีความเป็นมาของเหตุการณ์จากนโยบายของรัฐบาล หากได้เกิดจากความคิดร่วมกันของจำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ โดยลำพังแต่อย่างใดไม่ ในการดำเนินงานตามโครงการกำหนดให้มีหน่วยงานในกระทรวงเกษตร และสหกรณ์หลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนเกี่ยวข้องด้วย อันได้แก่ กรมวิชาการเกษตร ซึ่งรับผิดชอบ กำหนดเขตปลูกยางที่เหมาะสม การตรวจสอบ ควบคุมและจัดหาพันธุ์ยางเป็นต้นอย่างชำถูง สำนักงาน กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง รับพันธุ์ยางจากเอกชนผู้ผลิตพันธุ์ยางและแจกจ่ายแก่เกษตรกร ในโครงการ และรับผิดชอบเป็นหน่วยงานหลักในการฝึกอบรม การควบคุม กำกับตรวจสอบ การติดตามและประเมินผลการปลูกยาง โดยกรมวิชาการเกษตรและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรเป็นหน่วยงานสนับสนุน ในเรื่องการเสนอให้ใช้เงิน คชก. ดำเนินโครงการนี้ นั้น จำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ ให้การต่อสู้ว่า เพราะต้องการหาแหล่งเงินมาใช้ให้โครงการเดินหน้าไปได้ เนื่องจากเวลา ในการเสนอโครงการล่วงหน้าระยะที่จะขอตั้งงบประมาณตามปกติได้ และเข้าใจว่าสามารถนำมาใช้ได้ โดยชอบด้วยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ หากต้องรอตั้งงบประมาณและรอกระทั่งได้เงินงบประมาณ ก็จะทำให้ล่าช้าต่อการให้ความช่วยเหลือ เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติให้ใช้เงินจากกองทุนดังกล่าวเป็นของ คชก. ภายใต้การควบคุมดูแลและจัดสรรเงินจากกรมบัญชีกลาง มิใช่เป็นอำนาจหน้าที่ของจำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ โดยลำพังแต่อย่างใด ส่วนที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ เสนอให้นำเงิน CESS มาใช้คืนเงิน คชก. นั้น ปรากฏว่าการอนุมัติให้ใช้เงิน CESS เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง และคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ซึ่งยังมีได้มีการประชุมพิจารณา การใช้เงินดังกล่าวแต่อย่างใด เห็นได้ว่า แนวคิดที่ให้ใช้เงิน CESS คืนเงิน คชก. นั้น เนื่องจาก เมื่อได้ผลผลิตยางพาราจากโครงการดังกล่าวเพิ่ม ย่อมมีรายได้จากค่าธรรมเนียมการส่งออกยางหรือเงิน CESS เพิ่มขึ้นตามไปด้วยนั่นเอง ด้วยข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบกันดังที่กล่าวข้างต้น กรณียังฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ มีเจตนาปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้มีการใช้เงิน CESS และเงิน คชก. โดยมิชอบ ด้วยการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามที่โจทก์ฟ้องแต่อย่างใด จำเลยที่ ๔ และที่ ๑๕ จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๘ ร่วมกันมีมติในการประชุมคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรหรือ คชก. ขอบด้วยระเบียบและกฎหมายและเป็นความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดไว้เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรเป็นไปอย่างมีระบบและครอบคลุมพืชเศรษฐกิจทุกชนิด โดยมีการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือเงินคชก. ขึ้น บริหารโดยคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรหรือ คชก. ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน มีคณะกรรมการซึ่งล้วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่อง การเกษตร การเงินและการคลังเป็นอย่างดีตามที่ระบุไว้ในข้อ ๕ คชก. ชุดแรกในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๓๔ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ ได้กำหนดแนวทางให้การดูแลสินค้าเกษตรในด้านราคาและการตลาดอยู่ในการกำกับของกระทรวงพาณิชย์ ส่วนการดูแลด้านการพิจารณาช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตอยู่ในการกำกับของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยใช้วงของกองทุนดังกล่าวแยกต่างหากจากกัน ในส่วนราคาและการตลาดให้ใช้วงด้านราคาและการตลาด ส่วนการช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตให้ใช้วงด้านปัจจัยการผลิต ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบข้อ ๓ ที่นิยามคำว่า “สินค้าเกษตร” หมายความว่า สินค้าเกษตรที่คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการตลาด แต่ไม่รวมถึงสินค้าเกษตรที่มีกฎหมายกำหนดให้มีการช่วยเหลือด้านการตลาดอย่างเป็นระบบอยู่แล้ว แต่ต่อมาระเบียบ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓ แก้ไขใหม่ นิยามคำว่า “สินค้าเกษตร” หมายความว่า สินค้าเกษตรที่คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการตลาดและด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นการแก้ไขนิยามคำว่า “สินค้าเกษตร” โดยเพิ่มคำว่า “ด้านปัจจัยการผลิต” และตัดคำว่า “แต่ไม่รวมถึงสินค้าเกษตรที่มีกฎหมายกำหนดให้มีการช่วยเหลือด้านการตลาดอย่างเป็นระบบอยู่แล้ว” ไปเพิ่มเป็น (๕) ของข้อ ๑๕ ก็เพื่อให้การช่วยเหลือเกษตรกรตามข้อ ๑๕ (๑) ถึง (๕) สามารถทำได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าระเบียบเดิม ส่วนการที่ระเบียบข้อ ๒๐ (๒) กำหนดห้ามมิให้นำเงินกองทุนไปใช้ช่วยเหลือสินค้าเกษตรที่มีกฎหมายกำหนดให้มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบอยู่แล้ว ยกเว้นการนำเงินกองทุนไปใช้ตามข้อ ๑๕ (๕) อันเป็นการช่วยเหลือโดยผ่านกองทุนซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเป็นการเฉพาะคราว และมีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของเกษตรกร นั้น เห็นว่าระเบียบดังกล่าว

มีเจตนารมณ์ห้ามมิให้นำเงินกองทุนไปให้ความช่วยเหลือสินค้าเกษตร เฉพาะในรูปแบบและลักษณะเดียวกับที่มีกฎหมายกำหนดให้มีความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบอยู่แล้ว ซึ่งในกรณีขงพาราณี มีพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเป็นกฎหมายกำหนดให้มีความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ โดยการให้ความช่วยเหลือภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา ๘ กำหนดให้เฉพาะการสงเคราะห์เงินจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางแก่เจ้าของสวนยางในการปลูกยางทดแทนเท่านั้น เนื่องจากเงินกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางนี้มาจากค่าธรรมเนียมจากการส่งยางพาราออกนอกราชอาณาจักร ไม่อาจนำเงินจากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางไปช่วยเหลือเกษตรกรในการปลูกยางพาราใหม่ หรือช่วยเหลือด้านการเข้าสู่ตลาด เมื่อพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ กำหนดการให้ความช่วยเหลือเพียงกรอบแคบ ๆ การตีความข้อห้ามในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรฯ ที่เป็นผลให้ห้ามกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรยุ่งเกี่ยวกับสินค้าขงพาราในทุกรณียกเว้นเข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดในข้อ ๑๕ (๕) เท่านั้น จะมีผลทำให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่จะให้เกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับขงพาราจำนวนหนึ่งไม่ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนของรัฐ ดังนั้น จึงเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือสินค้าขงพารา หากเป็นการช่วยเหลือที่ไม่ซ้ำซ้อนกับการให้ความช่วยเหลือของกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง แต่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การใช้จ่ายจากเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๑๕ ข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ย่อมสามารถทำได้ ข้อเท็จจริงตามทางใต้สวนได้ความว่าโครงการนี้ปรากฏว่าใช้พื้นที่ปลูกยาง ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ รวม ๓๖ จังหวัด โดยแบ่งเป็นพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๗๐๐,๐๐๐ ไร่ ใน ๑๕ จังหวัด และภาคเหนือ ๓๐๐,๐๐๐ ไร่ ใน ๑๗ จังหวัด ซึ่งพื้นที่เป้าหมายดังกล่าวในขณะนั้นเกษตรกรใช้ปลูกข้าวหรือมันสำปะหลังหรือข้าวโพดเป็นหลักการปลูกขงพาราเสริมเพิ่มเติมลงไปในพื้นที่เกษตรกรของเกษตรกรในช่วงที่ราคาขงพาราในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น จะช่วยให้เกษตรกรมีโครงสร้างการผลิตที่มั่นคงยิ่งขึ้น ทั้งการเพิ่มพื้นที่ปลูกขงพาราจะทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตให้ตรงและสอดคล้องกับความต้องการใช้ขงพาราของโลกโดยเฉพาะตลาดประเทศจีน มากกว่าประเทศผู้ผลิตอื่น อันจะทำให้ประเทศเพิ่มส่วนแบ่งตลาดขงพาราออกขงพาราเพิ่มขึ้น จึงเป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรรายย่อยทั่วไปในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้มีโอกาสเข้าถึงพืชเศรษฐกิจขงพารา และร่วมอยู่ในโครงสร้างการผลิตขงพาราของประเทศด้วย และมีลักษณะของการพัฒนาที่แตกต่างจาก

การปลูกยางทดแทนเดิม อันถือเป็นการพัฒนาโครงสร้างการผลิต และการปรับปรุงคุณภาพสินค้าเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรตามข้อ ๑๕ (๒) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๔ แล้ว ดังนั้น จึงมีเหตุผลสมควรที่จะยกเว้นมติของคณะกรรมการ คชก. ครั้งที่ ๑/๒๕๓๔ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๔ ที่ให้นำเงินกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ไปแทรกแซงสินค้าเกษตรที่มีกฎหมายให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบอยู่แล้วเพื่อให้ดำเนินการใน โครงการได้ และการมีมติอนุมัติให้ใช้เงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยของกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร วงเงิน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาคล้ายง จึงอยู่ในวัตถุประสงค์ของระเบียบดังกล่าว และเมื่อวินิจฉัยดังนี้แล้วก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่ากรณีเป็นการช่วยเหลือสินค้าเกษตรที่มีกฎหมายกำหนด ให้มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบอยู่แล้ว โดยผ่านกองทุนซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เป็นการเฉพาะคราวและมีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของเกษตรกรตามระเบียบ ข้อ ๑๕ (๕) หรือไม่ อีก

ส่วนปัญหาที่ว่า มติของ คชก. ที่ให้นำเงิน CESS มาชำระคืนเงิน คชก. จัดต่อพระราชบัญญัติ กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๘ (๓) ประกอบมาตรา ๗ และมาตรา ๘ หรือไม่ เห็นว่า ตามที่พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๘ (๓) ประกอบมาตรา ๗ และมาตรา ๘ บัญญัติให้อำนาจในการจัดสรรเงินจากกองทุนสงเคราะห์การทำ สวนยางเป็นอำนาจเฉพาะของ ก.ส.ย. เท่านั้น มติของ คชก. ที่ให้นำเงิน CESS มาใช้คืนเงิน คชก. จำนวน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ย่อมไม่มีผลผูกพัน ก.ส.ย. ให้ต้องจัดสรรเงินจากกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยางตามมติของ คชก. แต่อย่างไร ทั้งผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ที่มาให้การในชั้นไต่สวนก็ยืนยันว่า สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางยังมิได้นำเรื่องดังกล่าว เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ก.ส.ย. นอกจากนี้ยังได้ความจากบันทึกการถอดเทปการประชุมของ คชก. ตามเอกสารหมาย จ. ๒๖๓ หรือ ล. ๑๘๑ ว่า จำเลยที่ ๑๕ ได้อธิบายถึงเงินรายได้จาก ค่าธรรมเนียมการส่งออกที่จะเก็บจากผู้ส่งออกยางพาราในโครงการนี้ว่า จะเริ่มมีรายได้จากผลผลิต ยางพาราตามโครงการนี้เข้าสู่กองทุนได้ตั้งแต่วันที่ ๗ นับแต่เริ่มปลูก คือตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ เป็นต้นไป และจะสามารถทยอยขอใช้คืนจนครบ ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ได้ในปีที่ ๑๕ ซึ่งเป็นเรื่องการใช้เงินอนาคต นางสาวพองเพ็ญ สัมมาพันธ์ ในฐานะตัวแทนสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ก็ได้ชี้แจงเสริม ต่อที่ประชุม คชก. ว่า ขณะนั้นกำลังมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับเงินรายได้จากค่าธรรมเนียม

จากการส่งออกอย่างว่าจะมีการเปิดช่องให้สามารถที่จะนำเงินมาใช้ได้ทั้งการปลูกทดแทนและการปลูกใหม่
กรรมการคนอื่นต่างได้แสดงข้อคิดเห็นอย่างหลากหลายเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของกองทุนรวม
เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรดังกล่าว ตามหลักการที่มีให้เกิดผลกระทบของการลงทุนของโครงการนี้
จากการใช้เงิน คชก. ซึ่งมีภาระต้องดูแลเกษตรกรทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศด้วย เนื่องจากการลงทุน
ที่ใช้เงินจำนวนมาก เมื่อเกิดผลผลิตของยางพาราเพิ่มขึ้นย่อมสามารถเพิ่มปริมาณการส่งออกยางพารา
ซึ่งจะตามมาด้วยการจัดเก็บเงิน CESS ได้เพิ่มขึ้น จึงเป็นความสมเหตุสมผลที่จะนำเงิน CESS นี้มาใช้คืนเงิน
คชก. ทั้งเป็นการใช้เงิน CESS คืนในอนาคต โดยคำนวณระยะเวลาและงวดแบ่งชำระตามระยะเวลา
ที่ผลผลิตของโครงการจะเกิดขึ้น ไม่ใช่เป็นการใช้เงิน CESS ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันแต่อย่างใด ดังนั้น
มติของ คชก. ที่ให้นำเงิน CESS มาชำระคืนเงิน คชก. มิได้ขัดหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติกองทุน
สงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๘ (๓) ประกอบมาตรา ๗ และมาตรา ๘ จำเลยที่ ๑
ถึงที่ ๓ และที่ ๕ ถึงที่ ๑๘ จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๑๕ ถึงที่ ๒๔ ร่วมกันกำหนดเงื่อนไขและคุณสมบัติ
ของผู้เสนอราคาตามเอกสารประกวดราคาจ้างที่ ๔/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยไม่ชอบ
ด้วยระเบียบและกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ หรือไม่ ได้ความจากการไต่สวนว่า
จำเลยที่ ๑๕ ได้แต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึง ๒๔ เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้
และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ ๑ เพื่อทำหน้าที่จัดทำแผนการผลิต
การตรวจสอบและการกระจายพันธุ์ยางให้แก่เกษตรกรตามเขตปลูกยางที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด บริหาร
จัดการและกำกับดูแลการใช้เงิน คชก. จำนวน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อดำเนินการผลิตพันธุ์ยาง
จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกรมวิชาการเกษตร
จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนออธิบดีกรมวิชาการเกษตร นอกจากนี้จำเลยที่ ๑๕ ยังได้แต่งตั้ง
คณะกรรมการรับและเปิดซองประกวดราคา แต่งตั้งเจ้าหน้าที่การเงินและแต่งตั้งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒
ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ เป็นคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาโดยมีจำเลยที่ ๒๖ เป็นประธาน
และอนุมัติให้ดำเนินการประกวดราคา วงเงิน ๑,๔๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ
(ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๕ กับได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับมอบงาน เห็นว่า ตามประกาศประกวดราคาจ้าง
เลขที่ ๔/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ของกรมวิชาการเกษตร ตามเอกสารหมาย จ. ๖

แม้จะไม่ได้กำหนดให้ผู้เสนอราคาต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีอาชีพผลิตต้นยางชำถุงและเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนขยายพันธุ์ยางเพื่อการค้ากับกรมวิชาการเกษตรโดยตรงก็ตาม แต่ประกาศดังกล่าวได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เสนอราคาไว้ในเรื่องอื่น ๆ เช่น ข้อ ๒.๑ ผู้เสนอราคาต้องเป็นผู้มีอาชีพรับจ้างงานที่ประกวดราคาจ้างดังกล่าว ข้อ ๒.๘ ผู้เสนอราคาต้องมีอาชีพการจำหน่ายพันธุ์พืชมาอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า ๕ ปี และต้องแสดงหลักฐานการจดทะเบียนบริษัทแนบมาพร้อมใบเสนอราคา ข้อ ๒.๙ และข้อ ๒.๑๐ ผู้เสนอราคาต้องมีผลงานการจำหน่ายพันธุ์พืชที่เป็นผลงานภายใต้สัญญาเดียวและทำมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี นับถึงวันประกวดราคาและเป็นผลงานที่เป็นคู่สัญญาโดยตรงกับส่วนราชการ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานเอกชนที่กรมวิชาการเกษตรเชื่อถือ ในวงเงินไม่น้อยกว่าสัญญาละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ข้อที่ ๒.๖ ผู้เสนอราคาต้องเป็นนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนและชำระทุนแล้วไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ข้อ ๒.๗ ผู้เสนอราคาต้องมีหนังสือรับรองฐานะทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยว่ามีฐานะการเงินมั่นคง สามารถรับงานที่ประกวดราคาค้างนี้ได้ ข้อ ๒.๑๑ ผู้เสนอราคาจะต้องเป็นผู้มีความพร้อมในการผลิตต้นยางชำถุง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น เพื่อปลูกในพื้นที่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ในภาคเหนือจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ไร่ และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๗๐๐,๐๐๐ ไร่ ในจังหวัดที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดซึ่งจะปลูกในปี ๒๕๔๗, ๒๕๔๘ และ ๒๕๔๙ ข้อ ๒.๑๒ ผู้เสนอราคาจะต้องมีแปลงเพาะต้นกล้าไม่ว่าจะเป็นแปลงเดี่ยวหรือหลายแปลงรวมกันไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และจะต้องมีแหล่งกิ่งตายางที่ใช้จากแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นแปลงเดี่ยวหรือหลายแปลงรวมกันไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ และมีดินกิ่งตายางพันธุ์ดีตรงตามพันธุ์ยางที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ ต้น และจะต้องเสนอรายละเอียดพื้นที่แปลงกล้ายางและทะเบียนแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางในวันยื่นซองประกวดราคา ข้อ ๒.๑๓ ผู้เสนอราคาจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตต้นยางชำถุงที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การปลูกกล้ายาง การใช้กิ่งตายาง การติดตายางและการผลิตต้นยางชำถุงและจะต้องผลิตและส่งมอบต้นยางชำถุงที่ได้มาตรฐานที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดเท่านั้น และข้อ ๒.๑๔ คุณสมบัติอื่น ๆ ให้เป็นไปตาม “รายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะและเงื่อนไขในการจ้างเหมาผลิตต้นยางชำถุง” นอกจากนี้จำเลยดังกล่าวยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ที่จะเข้าเสนอราคาจะต้องส่งแผนการผลิต ๔ แผน ไว้ในข้อ ๓.๒ ส่วนที่ ๓ ในเอกสารดังกล่าว ได้แก่ (๑) แผนการเตรียมพื้นที่ การจัดการแปลงกล้ายาง แปลงขยายพันธุ์ยางและ

การผลิตต้นยางชำถุง (๒) แผนการตรวจสอบและมาตรฐานการผลิตต้นยางชำถุง (๓) แผนการกระจายต้นยาง
สู่แหล่งปลูกยางของเกษตรกร (๔) แผนงานการบริหารของการจัดการบุคลากรเพื่อการผลิตต้นยางชำถุงด้วย
จึงจะสามารถเป็นผู้มีสิทธิเสนอราคาในโครงการกล้ายาง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเงื่อนไข
และคุณสมบัติของผู้เสนอราคาในเอกสารประกวดราคาจ้างหมายเลข จ.๖ ดังกล่าวโดยรวมแล้ว เห็นได้ว่า
จำเลยดังกล่าวได้กำหนดเงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้เสนอราคา โดยทุกรายต้องมีอาชีพและมีประสบการณ์
ด้านจำหน่ายพันธุ์พืชมาก่อน และต้องรวบรวมต้นกล้ายางชำถุงจากแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งพันธุ์ยาง
ที่ขึ้นทะเบียนไว้ต่อกรมวิชาการเกษตรมาเสนอราคาเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าเป็นการเปิดกว้างให้มีผู้เข้าแข่งขัน
ในการเสนอราคาได้ทุกรายอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ตามประกาศดังกล่าวยังคำนึงถึงการมีความพร้อม
ในการผลิตและคุณภาพของต้นยางชำถุงของผู้เสนอราคา เช่น กำหนดมาตรฐานของต้นยางชำถุง
ว่าคุณภาพของพันธุ์ยางต้องเป็นต้นกิ่งตายางพันธุ์ดีตามพันธุ์ยางที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำ ผู้เสนอราคา
ต้องใช้แหล่งกิ่งตายางจากแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร การผลิตต้นยางชำถุง
ก็ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด และเนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ใช้เงิน
ลงทุนสูงนับพันล้านบาท มีระยะเวลาดำเนินการหลายปี ดังนั้น ความพร้อมด้านการเงิน การบริหารจัดการ
การมีประสบการณ์ในการผลิตพันธุ์พืชของผู้เสนอราคา จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ด้วย โครงการนี้
ผู้เสนอราคาเป็นเพียงผู้รับจ้างผลิตต้นยางชำถุงและขยายพันธุ์ยางพาราซึ่งอยู่ในความควบคุมการผลิต
ของกรมวิชาการเกษตร ไม่ใช่ผู้ที่ขยายพันธุ์ยางเพื่อการค้า จึงไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ขยายพันธุ์ยาง
เพื่อการค้ากับกรมวิชาการเกษตรโดยตรงตามพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๑
แต่อย่างใด เพราะถึงอย่างไรผู้เสนอราคาก็ต้องใช้ต้นกล้ายางจากแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางที่จดทะเบียน
ไว้กับกรมวิชาการเกษตรอยู่ดี ทั้งหากกำหนดดังกล่าวแล้วจะเป็นการจำกัดผู้ที่เข้าเสนอราคาและ
อาจจะไม่มีผู้เสนอราคารายใดที่สามารถผลิตต้นยางชำถุงได้มากถึง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น โดยลำพัง ตามที่
ประกาศประกวดราคาได้ เพราะเกษตรกรที่ได้รับใบอนุญาตให้ขยายพันธุ์ยางเพื่อการค้าส่วนใหญ่
เป็นเกษตรกรรายย่อยที่ผลิตต้นยางชำถุงเอง ไม่ปรากฏว่ามีเกษตรกรรายใดที่สามารถผลิตกล้ายางชำถุง
ได้จำนวนมากถึง ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น อีกทั้งในการยื่นซองประกวดราคาจะต้องวางเงินประกันถึง
๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ดังนั้น หากกำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ขยายพันธุ์ยางเพื่อการค้ากับกรมวิชาการเกษตร
ซึ่งมีประสบการณ์เท่านั้นเป็นผู้เสนอราคา จึงอาจจะมีเพียงเกษตรกรรายย่อยเท่านั้นที่มีคุณสมบัติดังกล่าว
แต่ไม่สามารถเข้าประกวดราคาได้เพราะอาจจะขาดปัจจัยด้านเงินทุนในการดำเนินการ ซึ่งนอกจาก

ต้องใช้จ่ายเงินในการวางประกันการขึ้นซองประกวดราคาถึง ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แล้ว การส่งมอบอย่างชำถู ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ต้น ยังต้องใช้จ่ายเงินลงทุนในการผลิตและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อีกจำนวนมาก การกำหนดคุณสมบัติ ผู้ที่จะเข้าประกวดราคา นอกจากต้องคำนึงถึงการดำเนินธุรกิจพันธุ์พืชแล้วยังต้องคำนึงถึงศักยภาพ ด้านเงินทุนและการบริหารจัดการในการจัดหาแปลงกล้ายาง แปลงกิ่งพันธุ์ยาง การเตรียมพื้นที่ในการเพาะชำ และผลิตยางชำถู การกำหนดคุณสมบัติของผู้เสนอราคาดังกล่าว จึงมิได้มีเงื่อนไขข้อกำหนดที่กีดกัน ผู้เสนอราคารายใดมิให้เข้าเสนอราคาอย่างเป็นธรรม หรือทำให้ทางราชการต้องเสียเปรียบหรือเสียหาย แต่อย่างใด ส่วนการที่จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ ได้แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดเวลาการแข่งขันเนื้อที่และสถานที่ตั้ง ของแปลงกล้ายางจากวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นวันขึ้นซองเสนอราคาเป็นวันที่ ๑๒ ถึง ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๖ นั้น ก็ได้ความว่าเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ให้เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร ไปทำการตรวจสอบความถูกต้องของจำนวนแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายางของผู้เสนอราคาเป็นการล่วงหน้า เพื่อความสะดวกในการที่คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา จะนำผลการตรวจสอบ ไปพิจารณาประกอบคุณสมบัติว่าผู้เสนอราคามีแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายางอยู่จริงตรงตามที่ได้แจ้งไว้ หรือไม่ ซึ่งกรมวิชาการเกษตรก็ได้จัดทำเอกสารรายละเอียดและเงื่อนไขในการจ้างเหมาผลิตต้นยางชำถู และมีหนังสือแจ้งให้ผู้ซื้อเอกสารประกวดราคาทั้ง ๑๑ ราย มาประชุมเพื่อรับฟังคำชี้แจงในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ณ ห้องประชุมกองคลัง กรมวิชาการเกษตร ปรากฏตามเอกสารหมาย จ. ๕๒ และ จ. ๕๓ แผ่นที่ ๓๘๒ ถึง ๓๘๔ ซึ่งผู้ซื้อเอกสารทุกรายได้เข้าร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจง และ ไม่มีผู้ใดได้แย้งหรือคัดค้านการเพิ่มเติมเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นแต่อย่างใด ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๔ แก้ไขกำหนดเวลาการแข่งขันเนื้อที่และสถานที่ตั้งของแปลงกล้ายางและการเพิ่มเติมรายละเอียด การประกวดราคา จึงเป็นการปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่และเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว หากใช้ร่วมกันทุจริตทำการออกแบบ กำหนดราคา กำหนดเงื่อนไข หรือกำหนดผลประโยชน์ตอบแทน อันเป็นมาตรฐานในการเสนอราคาโดยมุ่งหมายมิให้มีการเสนอราคา อย่างเป็นธรรม หรือช่วยเหลือผู้เข้าเสนอราคารายใดได้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐโดยไม่เป็นธรรม หรือเพื่อกีดกันผู้เสนอราคารายใดมิให้มีโอกาสเข้าเสนอราคาอย่างเป็นธรรม หรือเพื่อเอื้ออำนาจแก่ผู้เข้า เสนอราคารายใดให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวน ยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๑๕ ถึงที่ ๒๔ มีเจตนาร่วมกันกำหนดเงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้เสนอราคา

โดยไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ตามที่โจทก์ฟ้อง จำเลยที่ ๑๕ ถึงที่ ๒๔ จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ร่วมกันละเลย การตรวจสอบคุณสมบัติและความเกี่ยวข้องในเชิงผลประโยชน์ร่วมกันของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ซึ่งเป็นผู้เสนอราคาโดยไม่ชอบด้วยระเบียบและกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๕๐ ระบุว่า “คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคามีหน้าที่ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบเสนอราคา เอกสารหลักฐานต่าง ๆ พัสดุ ตัวอย่าง แคลคูล็อกหรือแบบรูปและรายละเอียด แล้วคัดเลือกผู้เสนอราคาที่ต้องตามเงื่อนไข ในเอกสารประกวดราคา

ในกรณีผู้เสนอราคารายใดเสนอรายละเอียดแตกต่างไปจากเงื่อนไขที่กำหนดในเอกสาร ประกวดราคาในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญและความแตกต่างนั้นไม่มีผลทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ ต่อผู้เสนอราคารายอื่นหรือเป็นการผิดพลาดเล็กน้อยให้พิจารณาผ่อนปรนให้ผู้เข้าประกวดราคาโดยไม่ตัด ผู้เข้าประกวดราคารายนั้นออก

ในการพิจารณาคณะกรรมการอาจสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้เสนอราคารายใดก็ได้แต่จะให้ ผู้เสนอราคารายใดเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญที่เสนอไว้แล้วไม่ได้...”

จากการได้สวนได้ความว่า การประกวดราคาล้างนี้มีผู้ซื้อเอกสารประกวดราคาจำนวน ๑๑ ราย แต่มีผู้ยื่นซองเสนอราคารวม ๕ ราย ได้แก่ จำเลยที่ ๓๐ ที่ ๓๑ ที่ ๓๒ กิจการร่วมค้า บริษัท สหะชัยพาดิเคิลบอร์ด จำกัด บริษัท ที พี ไอ ซัพพลาย จำกัด ราเชนทร์พันธุ์ไม้ และกิจการร่วมค้า พัฒนayangไทย ซึ่งจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ เป็นคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา ได้ตรวจเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหมดของผู้เสนอราคาดังกล่าวแล้ว เห็นว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน ตามประกาศประกวดราคา และไม่ปรากฏว่าผู้เสนอราคารายหนึ่งรายใดมีผลประโยชน์ร่วมกันกับ ผู้เสนอราคารายอื่นที่เข้าเสนอราคาในครั้งนี้ โดยจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเสนอราคา ตามประกาศประกวดราคาของกรมวิชาการเกษตรแล้ว พบว่ามีผู้เสนอราคาที่ไม่ผ่านคุณสมบัติตามกำหนดเงื่อนไขการประกวดราคาจำนวน ๒ ราย คือ (๑) กิจการร่วมค้าพัฒนayangไทย ขาดคุณสมบัติ ๓ ข้อ คือ ข้อ ๒.๕ ไม่มีหนังสือรับรองผลงานการจำหน่าย

พันธุ์พืช ข้อ ๒.๑๒ มีเนื้อที่แปลงกิ่งตางที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร จำนวน ๕๕ ไร่ จากที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ และมีต้นกิ่งตางพันธุ์ดี ๗๒,๒๕๒ ต้น จากที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ ต้น และข้อ ๖.๓ ไม่ปรากฏชื่อในบัญชีผู้ซื้อเอกสารประกวดราคาหรือในหลักฐานการรับเอกสารการประกวดราคาของกรมวิชาการเกษตร (๒) กิจการร่วมค้า บริษัท สหัชชัยพาติเคิลบอร์ด จำกัด บริษัท ที พี ไอ ซัพพลาย จำกัด และราเชนทร์พันธุ์ไม้ ขาดคุณสมบัติข้อ ๒.๑๒ มีเนื้อที่แปลงกิ่งตางที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร จำนวน ๑๒๕ ไร่ จากที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ และต้นกิ่งตางพันธุ์ดี จำนวน ๕๔,๗๗๓ ต้น จากที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ ต้น มีเพียง ๓ บริษัทที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศประกวดราคา คือ จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ อันแสดงให้เห็นว่าได้ทำการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการประกวดราคาภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่แล้วที่โจทก์อ้างว่าจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ละเลยไม่ตรวจสอบคุณสมบัติของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ อย่างละเอียดและรอบคอบโดยมิได้ไปตรวจสอบสถานที่ตั้งของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ เนื่องจากจำเลยที่ ๓๑ เป็นบริษัทที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับโรงแรมห้องพัก สวนเกษตรและการจัดสรรที่ดิน จำเลยที่ ๓๒ ประกอบกิจการเกี่ยวกับไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ขายและพัฒนาพันธุ์ไก่พื้นเมือง จำหน่ายอุปกรณ์การเกษตรและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด นั้น เห็นว่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕๐ (๑) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาให้มีหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบเสนอราคา เอกสารหลักฐานต่าง ๆ หรือแบบรูปและรายละเอียด และคัดเลือกผู้เสนอราคาที่ต้องตามเงื่อนไขในเอกสารประกวดราคา ซึ่งได้ความว่าจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ได้ตรวจหลักฐานหนังสือรับรองบริษัทจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ เอกสารหมาย จ. ๒๓๗ นั้นแล้ว ปรากฏว่าในข้อ ๓ ระบุว่าประกอบกิจการเกี่ยวกับพืชผลทางการเกษตรทุกชนิด และในข้อ ๑๗ ระบุว่าประกอบกิจการทำสวนยาง ซึ่งถือว่ามีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ผลิตพันธุ์ยาง ตรงตามคุณสมบัติในประกาศประกวดราคา แต่เมื่อวัตถุประสงค์ของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ระบุว่าประกอบกิจการทำสวนยาง ตามที่ปรากฏในรายละเอียดวัตถุประสงค์ของจำเลยทั้งสองตามที่ได้จดทะเบียนไว้ ทั้งจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ยังมีหนังสือรับรองผลงานการจำหน่ายพันธุ์พืชมาแสดงและรับรองว่าถูกต้อง การที่จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ จากหลักฐานเอกสารการจดทะเบียนบริษัทและหนังสือรับรองผลงานการจำหน่ายพันธุ์พืชตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมในข้อ ๕๐ (๑) แล้ว จึงไม่อาจถือได้ว่าละเลยต่อการตรวจสอบคุณสมบัติ เพราะถึงอย่างไรจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ยังมีหน้าที่ต้องแจ้งเนื้อที่แปลงกิ่งตายาง และแปลงกล้ายางให้แก่กรมวิชาการเกษตรไปตรวจสอบตามเงื่อนไขคุณสมบัติข้อ ๒.๑๒ ที่กำหนดว่า ผู้เสนอราคาจะต้องเป็นผู้มีแปลงเพาะต้นกล้าไม่ว่าจะเป็นแปลงเดี่ยวหรือหลายแปลงรวมกันไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และจะต้องมีแหล่งกิ่งตายางที่ใช้จากแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ไม่น่าจะเป็นแปลงเดี่ยวหรือหลายแปลงรวมกันไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ และมีต้นกิ่งตายางพันธุ์ดี ตรงตามพันธุ์ยางที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ ต้น และจะต้องเสนอรายละเอียดพื้นที่แปลงกล้ายางและทะเบียนแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางในวันยื่นซองประกวดราคา ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญเพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องคุณสมบัติด้วย นอกจากนี้ได้ความว่าจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ได้ตรวจสอบเอกสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกันในเชิงผลประโยชน์ร่วมกันของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ทั้งในความสัมพันธ์เชิงบริหารและเชิงทุนแล้วไม่พบข้อพิรุช หรือมีเหตุสงสัยว่าเข้าลักษณะของผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือมีความสัมพันธ์กันในเชิงบริหารและเชิงทุน หรือมีความสัมพันธ์ในลักษณะไขว่กันระหว่างเชิงบริหารและเชิงทุน ตามคำนิยามการประกวดราคาของกรมวิชาการเกษตรที่ ๔/๒๕๔๖ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ ต่อมาเมื่อจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ก็ได้เสนอให้กรมวิชาการเกษตร มีหนังสือไปยังจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ให้ยืนยันเรื่องการมีผลประโยชน์ร่วมกันพร้อมทั้งเสนอให้หารือไปยังอัยการสูงสุดเกี่ยวกับเรื่องการแปลความหมายตามคำนิยามของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในการประกวดราคาดังกล่าว ก่อนที่กรมวิชาการเกษตรจะทำสัญญาจ้างกับจำเลยที่ ๓๐ โดยได้จัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประกาศกรมวิชาการเกษตรที่ ๔/๒๕๔๖ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล หนังสือบริคณห์สนธิ บัญชีรายชื่อกรรมการและผู้ถือหุ้น หนังสือกรมวิชาการเกษตรที่มีถึงจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ เรื่องสอบถามผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน สำเนาหนังสือของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ที่ตอบกรมวิชาการเกษตรไปให้อัยการสูงสุดครบถ้วนแล้ว ซึ่งอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานที่ตอบข้อหารือในประเด็นข้อกฎหมายให้แก่หน่วยงานของรัฐ ได้ตอบข้อหารือว่าการเสนอราคาของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ไม่เข้าลักษณะผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕ ข้อ ๑๕ ตรี และข้อ ๑๕ เบญจ แม้ขณะนั้นกรมวิชาการเกษตรจะไม่ได้หารือ

ไปยังคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กพว.) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๒ ก็เพราะเห็นว่ามิใช่เป็นการหารือในเรื่องการตีความปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๕ และข้อ ๑๕ ตรีวรยศสอง ที่จะต้องหารือไปยัง กพว. แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ไม่ได้ละเลยการตรวจสอบคุณสมบัติและความเกี่ยวข้องในเชิงผลประโยชน์ของผู้เสนอราคาตามที่โจทก์ฟ้องแต่อย่างใด

ที่โจทก์อ้างว่า จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ร่วมกันละเลยการตรวจสอบเอกสารที่จำเลยที่ ๓๐ นำมาขึ้นเกี่ยวกับหนังสือยินยอมของเกษตรกรซึ่งแจ้งจำนวนพื้นที่แปลงเพาะขยายพันธุ์ยางอันเป็นเท็จ นั้น ได้ความว่านอกจากจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ จะตรวจสอบเอกสารของจำเลยที่ ๓๐ ที่นำมาขึ้นแล้ว ในการตรวจสอบแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายางกรมวิชาการเกษตร ได้ให้เจ้าหน้าที่ ได้แก่ ศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา ศูนย์วิจัยยางสงขลา ศูนย์วิจัยยางสุราษฎร์ธานีและศูนย์วิจัยยางหนองคาย ไปตรวจสอบแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายางของเกษตรกรด้วย ไม่ปรากฏว่าข้อมูลที่จำเลยที่ ๓๐ แจ้งไว้ดังกล่าวไม่ถูกต้องในเรื่องของเนื้อที่และจำนวนกล้ายาง และไม่มีเกษตรกรรายใดโต้แย้งหรือคัดค้านว่าไม่ได้ร่วมโครงการกับจำเลยที่ ๓๐ ปรากฏตามบันทึกข้อความของศูนย์วิจัยยางลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เรื่องรายงานผลการตรวจสอบแปลงกิ่งตายางและแปลงกล้ายางเอกสารหมายเลข จ. ๒๓๗ แผ่นที่ ๔๕ ถึง ๕๑ ประกอบกับตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๕๐ (๑) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาให้มีหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ใบเสนอราคาและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ดังนั้นจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ จึงมีหน้าที่เพียงตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ แล้วคัดเลือกผู้เสนอราคาที่ต้องตามเงื่อนไขในเอกสารประกวดราคา และจำเลยที่ ๓๐ ผู้เสนอราคามีหน้าที่ยื่นและรับรองความถูกต้องของเอกสารเกี่ยวกับหนังสือยินยอมของเกษตรกรและแจ้งจำนวนเนื้อที่แปลงเพาะขยายพันธุ์ยางให้ตรวจสอบ โดยจะต้องเสนอรายละเอียดพื้นที่แปลงกล้ายางและทะเบียนแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางในวันยื่นซองประกวดราคา แต่ประกาศประกวดราคามีได้กำหนดรูปแบบหรือเอกสารในการรวบรวมแปลง ทั้งไม่ได้กำหนดให้ต้องแสดงหนังสือยินยอมของเกษตรกรเจ้าของแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางแต่อย่างใด ปรากฏว่าผู้เสนอราคาหลายรายรวมทั้งจำเลยที่ ๓๐ ได้คิดรูปแบบเองโดยทำเป็นหนังสือมอบอำนาจจากเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการแทน หากหนังสือยินยอมของเกษตรกร

ที่จำเลยที่ ๓๐ ใช้ประกอบเป็นหลักฐานดังกล่าวเป็นเท็จหรือไม่ตรงต่อความจริง จำเลยที่ ๓๐ ก็จะต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว คดีนี้จำเลยที่ ๓๐ แจ้งจำนวนเนื้อที่แปลงขยายพันธุ์ยางเกินกว่าที่กำหนดไว้มาก โดยมีเนื้อที่ที่ถูกต้องและมีอยู่จริง จำนวน ๒๓๒ ไร่ จากเนื้อที่แปลงขยายพันธุ์ยางที่กำหนดไว้ ๒๐๐ ไร่ ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ตรวจสอบเอกสารหนังสือยินยอมของเกษตรกรที่จำเลยที่ ๓๐ นำมาขึ้น และเชื่อโดยสุจริตว่าเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่ถูกต้องตรงตามคำรับรอง จึงมิใช่เป็นกรณีละเลยไม่ตรวจสอบเอกสารตามที่โจทก์กล่าวอ้าง นอกจากนี้จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคารวมทั้งผลงานการจำหน่ายพันธุ์พืชจากเอกสารที่ผู้เสนอราคาได้เสนอมา โดยให้ผู้เสนอการรับรองความถูกต้องของเอกสารตามระเบียบ จึงถือได้ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๕๐ (๑) แล้ว อย่างไรก็ตามหากผู้เสนอราคาได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้ชนะการประกวดราคาแต่ไม่สามารถจัดส่งมอบต้นยางชำถุงให้ได้ภายในกำหนดหรือไม่มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด ผู้เสนอราคาที่ชนะการประกวดราคานั้นก็จะต้องรับผิดชอบตามสัญญาจ้างอยู่ ส่วนที่โจทก์อ้างว่าจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ และละเลยการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารสัญญาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่จำเลยที่ ๓๑ ทำกับบริษัท ยิงวัฒนาไซโล จำกัด และสัญญาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่จำเลยที่ ๓๒ ทำกับห้างหุ้นส่วนจำกัด ส.โชคจรรยา และนำมาเป็นหลักฐานในการเสนอราคาซึ่งไม่ใช่การซื้อขายกันจริงเป็นเพียงการฝากขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด นั้น เมื่อไม่มีกฎหมายหรือระเบียบใดกำหนดให้คณะกรรมการประกวดราคาต้องไปตรวจสอบการประกอบกิจการจริง ประกอบกับจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ มิได้มีส่วนรู้เห็นหรือเกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือรับรองการซื้อขายเมล็ดพันธุ์ของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ทั้งเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นหนังสือรับรองการซื้อขายเมล็ดพันธุ์ที่ถูกต้องตามที่มีการให้คำรับรองไว้จริง ซึ่งในเรื่องนี้ นางสาวรัชณี วีระกุล กรรมการผู้จัดการบริษัท ยิงวัฒนาไซโล จำกัด และนายสำราญ จรรยา หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วน ส.โชคจรรยา พยานโจทก์มาเบิกความยืนยันว่า ได้ทำสัญญาซื้อขายเอกสารหมาย จ. ๒๓๗ แผ่นที่ ๓๔ ถึง ๓๖ และเอกสารหมาย จ. ๒๕๔ กับจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ตามลำดับ โดยมีการซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดกันจริง พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ มีเจตนาร่วมกันละเลยการตรวจสอบคุณสมบัติและความเกี่ยวข้องในเชิงผลประโยชน์ร่วมกันของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ดังที่โจทก์อ้าง จำเลยที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๒ ที่ ๒๕ และที่ ๒๖ จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ได้นำหลักฐานแสดงคุณสมบัติของการประกวดราคาอันเป็นที่มาแสดงว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติตามประกาศประกวดราคาอันเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง โดยจำเลยที่ ๓๑ มิได้เป็นผู้มีความชำนาญในการผลิตยางชำถุงตามประกาศประกวดราคา ได้ยื่นหลักฐานแสดงคุณสมบัติของการประกวดราคาว่าเป็นผู้จำหน่ายพันธุ์พืชมาอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า ๕ ปี ซึ่งตามสัญญาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่จำเลยที่ ๓๑ ทำกับบริษัท ยิ่งวัฒนาไซโล จำกัด เป็นเพียงการฝากขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด ไม่ใช่เป็นการซื้อขายกันจึงเป็นการแสดงข้อความอันเป็นที่จริงว่าจำเลยที่ ๓๑ เป็นผู้มีคุณสมบัติตามประกาศประกวดราคาของกรมวิชาการเกษตร ทั้งที่รู้ว่าตนไม่มีคุณสมบัติ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในการผลิตพันธุ์ยาง ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของการเสนอราคา จึงเป็นการกีดกันผู้เสนอราคารายอื่น เพื่อให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้สิทธิเข้าทำสัญญากับกรมวิชาการเกษตร โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม และจำเลยที่ ๓๒ มิได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเพาะปลูกพันธุ์ยางและหนังสือรับรองผลงานการซื้อขายเมล็ดพันธุ์พืชที่ออกโดยห้างหุ้นส่วนจำกัด ส.โชคจรรยา ที่จำเลยที่ ๓๒ นำส่งต่อคณะกรรมการประกวดราคาเป็นเอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงข้อความอันเป็นที่จริงนั้น เห็นว่า ตามเอกสารประกาศประกวดราคาจ้างเหมาผลิตต้นยางชำถุง ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เสนอราคาในข้อ ๒.๑ ว่า ผู้เสนอราคาต้องเป็นผู้มีอาชีพรับจ้างงานที่ประกวดราคาจ้าง แต่ในข้อ ๒.๘ ระบุว่า ผู้เสนอราคาต้องมีอาชีพการจำหน่ายพันธุ์พืชมาอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า ๕ ปี ข้อ ๒.๙ ระบุว่า ผู้เสนอราคาต้องมีผลงานการจำหน่ายพันธุ์พืชที่เป็นผลงานภายใต้สัญญาเดียวและทำมาแล้วไม่เกิน ๕ ปี และข้อ ๒.๑๐ ระบุว่า ผู้เสนอราคาต้องมีผลงานการจำหน่ายพันธุ์พืชที่แล้วเสร็จสมบูรณ์ในวงเงินไม่น้อยกว่าสัญญาละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว มุ่งเน้นไปทางด้านการมีประสบการณ์ในการจำหน่ายพันธุ์พืชมาก่อน โดยไม่ได้มีกำหนดว่าผู้เสนอราคาจะต้องมีความชำนาญหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตต้นยางชำถุงแต่อย่างใด ดังนั้นแม้จำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ผู้เสนอราคาจะไม่ได้มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในการผลิตต้นยางชำถุงมาก่อนก็ตามแต่จำเลยที่ ๓๑ ก็ประกอบกิจการสวนเกษตรและซื้อขายพืชไร่และเมล็ดพันธุ์พืช และจำเลยที่ ๓๒ ก็จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดและจำหน่ายอุปกรณ์การเกษตรซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามประกาศประกวดราคา โดยตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนบริษัทของจำเลยทั้งสองก็ระบุว่ามิวัตถุประสงค์ประกอบกิจการค้าพืชผลทางการเกษตรทุกชนิด จึงถือว่ามีประสบการณ์เกี่ยวกับการจำหน่ายพันธุ์พืชมาก่อน ตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขเอกสารประกวดราคา ส่วนที่โจทก์อ้างว่าจำเลยที่ ๓๑ นำสัญญาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่ทำกับ

บริษัท ยิงวัฒนาไซโล จำกัด และจำเลยที่ ๓๒ นำสัญญาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่ออกโดยห้างหุ้นส่วน ส.โชคจรรยา มาแสดงในการเสนอราคาซึ่งไม่ใช่การซื้อขายกันจริง เป็นเพียงการฝากขายเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดนั้น เมื่อได้ความตามทางใต้สวนแล้วว่ามี การซื้อขายกันจริง หาใช่เป็นการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จเพื่อล่อลวงผู้เสนอราคารายอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้จำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญากับกรมวิชาการเกษตรแต่อย่างใด ทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ได้ประโยชน์ในลักษณะ ที่เป็นทรัพย์สินไปจากกรมวิชาการเกษตรผู้ถูกหลอกลวง ประกอบกับไม่ได้ความว่าจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ได้ตกลงร่วมกับจำเลยที่ ๓๐ ในการเสนอราคา หรือร่วมกับเจ้าหน้าที่พิจารณาผลการประกวดราคา โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้แม้จำเลยที่ ๓๐ จะเสนอราคาต่ำสุด แต่ตามเงื่อนไขในเอกสารประกวดราคาจ้างหมายเลข จ. ๖ ข้อ ๖.๕ ได้ให้สิทธิกรมวิชาการเกษตรที่จะ ไม่รับราคาต่ำสุดหรือราคาหนึ่งราคาใดหรือราคาที่เสนอทั้งหมดก็ได้ แล้วแต่จะพิจารณาเพื่อประโยชน์ ของทางราชการเป็นสำคัญ ทั้งในกรณีที่ผู้เสนอราคาต่ำสุด เสนอราคาต่ำจนคาดหมายได้ว่าไม่อาจ ดำเนินงานตามสัญญาได้ คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาหรือกรมวิชาการเกษตรมีสิทธิ ที่จะให้ผู้เสนอราคาชี้แจง และแสดงหลักฐานที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้เสนอราคาสามารถดำเนินงาน ตามประกวดราคาจ้างให้เสร็จสมบูรณ์ หากคำชี้แจงไม่เป็นที่รับฟังได้ กรมวิชาการเกษตรก็มีสิทธิที่จะ ไม่รับราคาของผู้เสนอราคนั้น นอกจากนี้ในข้อ ๖.๔ ของเอกสารดังกล่าวยังให้สิทธิกรมวิชาการเกษตร ที่จะไม่รับราคาหรือไม่ทำสัญญาได้หากหลักฐาน สภาพ ฐานะหรือข้อเท็จจริงอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เสนอราคาไม่มีความเหมาะสมหรือไม่ถูกต้อง แม้จำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ จะชนะการประกวดราคา ก็จะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาอีกกว่าจำเลยดังกล่าวมีความเหมาะสม และสามารถที่จะดำเนินงานตามประกวดราคาจ้างให้เสร็จสมบูรณ์ ที่จะเข้าทำสัญญากับกรมวิชาการเกษตร หรือไม่ และได้เข้าทำสัญญากับกรมวิชาการเกษตรแล้ว แต่ไม่สามารถดำเนินงานได้ตามสัญญาจ้าง เนื่องจากไม่มีผลงานตามที่นำมาแสดงจริง ผู้เสนอราคาที่จะชนะการประกวดราคาก็จะต้องรับผิดชอบ ตามสัญญาอยู่แล้ว ทั้งเงินและทรัพย์สินที่จะได้ไปก็เป็นค่าตอบแทนอันเนื่องมาจากการจ้างไม่ใช่การหลอกลวง ซึ่งคดีนี้จำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ไม่ได้เป็นผู้ชนะการประกวดราคาและไม่ได้เข้าทำสัญญาจ้าง อย่างไรก็ตามการที่ผู้เสนอราคานำหลักฐานอันเป็นเท็จมาแสดงในการเสนอราคนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่ได้บัญญัติความผิดดังกล่าว ในทางอาญาไว้โดยตรง เพียงแต่มีบัญญัติในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๑๔๕ จัตวา ให้ถือว่าเป็นผู้ทำงาน ดังนั้น หากเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นก็ต้องไปว่ากล่าวต่างหาก ซึ่งในคดีนี้โจทก์เพียงกล่าวอ้างว่าการนำหลักฐานเท็จดังกล่าวมาแสดงเป็นการหลอกลวงโดยทุจริต อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกง และมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ เท่านั้น แต่เมื่อไม่ได้ความว่าการกระทำของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ เป็นการหลอกลวงกรมวิชาการเกษตร เพื่อจะได้ทรัพย์สินนั้นไปจากผู้ถูกหลอกลวงหรือ ทำให้กรมวิชาการเกษตรทำหรือถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ประกอบกับเงินที่จำเลยที่ ๓๐ ได้รับไป ก็เป็นเงินค่าจ้างตอบแทนอันเนื่องมาจากการผลิตต้นยางชำถุงให้แก่กรมวิชาการเกษตร ตามสัญญาจ้าง ผลิตต้นยางชำถุงระหว่างกรมวิชาการเกษตรกับจำเลยที่ ๓๐ ตามเอกสารหมาย จ. ๑๕ แผ่นที่ ๖๕ ถึง ๗๔ มิได้เกิดจากผลของการหลอกลวงโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง การกระทำของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ หาใช่เป็นการฉ้อโกง หรือตกลงร่วมกัน เสนอราคาเพื่อให้จำเลยที่ ๓๐ มีสิทธิเข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ อันจะเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามที่โจทก์ฟ้อง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๒๗ ถึงที่ ๔๔ ร่วมกันยื่นซองเสนอราคาผลิตกล้ายางชำถุง โดยจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ มีความสัมพันธ์ในเชิงบริหาร เชิงทุน และในเชิงถือหุ้นไว้กันในลักษณะ เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมและมีผลประโยชน์ร่วมกันโดยฝ่าฝืนต่อระเบียบและกฎหมายหรือไม่ เห็นว่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้คำนิยามคำว่า ผู้เสนอราคา ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หมายถึง “บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เข้าเสนอราคาขายในการซื้อพัสดุ ของทางราชการหรือเข้าเสนอราคาเพื่อรับจ้างทำพัสดุให้แก่ส่วนราชการใด เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรง หรือทางอ้อมในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่นที่เข้าเสนอราคาให้แก่ส่วนราชการนั้น ในคราวเดียวกัน” และตามเงื่อนไขคุณสมบัติของผู้เสนอราคา ตามประกาศของกรมวิชาการเกษตร ที่ ๔/๒๕๔๖ เรื่องประกวดราคาจ้างเหมาผลิตต้นยางชำถุง ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ ข้อ ๒.๓ ระบุว่า “ผู้เสนอราคาต้องไม่เป็นผู้มีผลประโยชน์ร่วมกับผู้เสนอราคารายอื่นที่เข้าเสนอราคาให้แก่ กรมวิชาการเกษตร ณ วันประกาศประกวดราคา หรือไม่เป็นผู้กระทำการอันขัดขวางการแข่งขันราคา อย่างเป็นธรรม ในการประกวดราคาจ้างครั้งนี้ตามข้อ ๑.๗ ซึ่งบทนิยามเกี่ยวกับผู้เสนอราคาที่มี ผลประโยชน์ร่วมกัน แนบท้ายเอกสารประกวดราคาระบุว่า

“ผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เข้าเสนอราคาขายในการประกวดราคาจ้างของกรม เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่นที่เข้าเสนอราคาขายในการประกวดราคาจ้างของกรมในคราวเดียวกัน

การมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่การที่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(๑) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบริหาร โดยผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลรายหนึ่ง มีอำนาจหรือสามารถใช้อำนาจในการบริหารจัดการกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลอีกรายหนึ่ง หรือหลายราย ที่เสนอราคาให้แก่กรมในการประกวดราคาจ้างครั้งนี้

(๒) มีความสัมพันธ์กันในเชิงทุน โดยผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญหรือผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด อีกรายหนึ่งหรือหลายรายที่เสนอราคาให้แก่กรมในการประกวดราคาจ้างครั้งนี้

คำว่า ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หมายความว่า ผู้ถือหุ้นซึ่งถือหุ้นเกินกว่าร้อยละยี่สิบห้าในกิจการนั้น หรือในอัตราอื่นตามที่คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุเห็นสมควรประกาศกำหนดสำหรับกิจการบางประเภท หรือบางขนาด

(๓) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะไขว้กันระหว่าง (๑) และ (๒) โดยผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลรายหนึ่ง เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด อีกรายหนึ่งหรือหลายรายที่เข้าเสนอราคาให้แก่กรมในการประกวดราคาจ้างครั้งนี้ หรือในนัยกลับกัน

การดำรงตำแหน่ง การเป็นหุ้นส่วน หรือเข้าถือหุ้นดังกล่าวข้างต้นของคู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลใน (๑) (๒) หรือ (๓) ให้ถือว่าเป็นการดำรงตำแหน่งการเป็นหุ้นส่วนหรือการถือหุ้นของบุคคลดังกล่าว”

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่สวนได้ความว่า ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นวันยื่นซองประกวดราคาต่อกรมวิชาการเกษตร มีผู้ยื่นซองประกวดราคา ๕ รายได้แก่ จำเลยที่ ๓๐ ที่ ๓๑ ที่ ๓๒

กิจการร่วมค้าพัฒนาของไทย และกิจการร่วมค้า บริษัท สหะชัยพาติเคิลบอร์ด จำกัด บริษัท ที พี ไอ ซัพพลาย จำกัด และราเชนทร์พันธุ์ไม้ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๔๒๐ แผ่นที่ ๒๕๗ ถึง ๒๕๘ ซึ่งในส่วนของจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ได้ความว่า จำเลยที่ ๓๐ มีจำเลยที่ ๓๔ ถึงที่ ๓๕ เป็นทั้งกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน และเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท กรุงเทพมหานครอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ จำกัด ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด ซึ่งมีจำเลยที่ ๓๕ เป็นหนึ่งในกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนและเป็นผู้ถือหุ้นในจำเลยที่ ๓๐ ด้วย ส่วนจำเลยที่ ๔๐ และที่ ๔๑ เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๓๑ นอกจากนี้จำเลยที่ ๔๐ และที่ ๔๑ ยังเป็นกรรมการในบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด ซึ่งบริษัทดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในจำเลยที่ ๓๐ ด้วย จึงมีปัญหาว่าการที่กรรมการผู้มีอำนาจหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทที่เสนอราคาไปเป็นกรรมการหรือถือหุ้นในนิติบุคคลอื่น ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับราคาต่อส่วนราชการในคราวเดียวกัน จะถือว่าเป็นผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือไม่ เห็นว่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามประกาศประกวดราคา ข้อ ๒.๓ การจะพิจารณาว่าผู้เสนอราคามีผลประโยชน์ร่วมกันหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากผู้เข้าเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐในคราวเดียวกัน ณ วันยื่นซองประกวดราคา แม้จำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ จะเข้าเสนอราคาในคราวเดียวกัน แต่จำเลยที่ ๓๐ ไม่มีอำนาจบริหารหรือสั่งการใด ๆ ต่อจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ เนื่องจากกรรมการผู้จัดการ ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของจำเลยที่ ๓๐ มิได้เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจหรือสามารถใช้อำนาจในการบริหารกิจการของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ซึ่งเป็นผู้เสนอราคาต่อกรมวิชาการเกษตรในคราวเดียวกันกับจำเลยที่ ๓๐ แม้จำเลยที่ ๓๐ มีจำเลยที่ ๓๔ ถึงที่ ๓๕ เป็นทั้งกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๓๐ และกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน บริษัท กรุงเทพมหานครอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ จำกัด ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด ซึ่งมีจำเลยที่ ๓๕ เป็นหนึ่งในกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนและเป็นผู้ถือหุ้นในจำเลยที่ ๓๐ ด้วย แต่บริษัท กรุงเทพมหานครอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ จำกัด และบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด ไม่ได้เป็นผู้เข้าเสนอราคาต่อกรมวิชาการเกษตรตามประกาศประกวดราคาฉบับลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๖ และแม้จำเลยที่ ๔๐ และที่ ๔๑ จะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๓๑ แล้วยังเป็นกรรมการในบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด ซึ่งบริษัทดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในจำเลยที่ ๓๐ ด้วย แต่บริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด

ถือหุ้นในจำเลยที่ ๓๐ เพียงจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น (หุ้นละ ๑๐ บาท) เป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากหุ้นทั้งหมดจำนวน ๗๔,๐๐๕,๐๐๐ หุ้น รวมเป็นเงินจำนวน ๗๔๐,๐๐๕,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของทุนจดทะเบียนและไม่ได้มีอำนาจบริหารจัดการจำเลยที่ ๓๐ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ตามระเบียบและบทนิยามที่แนบท้ายเอกสารประกวดราคา ทั้งจำเลยที่ ๔๐ และที่ ๔๑ ไม่ใช่กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของจำเลยที่ ๓๐ ซึ่งเป็นผู้เสนอราคาในคราวเดียวกัน กับจำเลยที่ ๓๑ ประกอบกับขณะยื่นซองประกวดราคาจำเลยที่ ๓๐ มี บริษัท กรุงเทพอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ จำกัด และบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด เป็นผู้ถือหุ้น แต่บริษัท กรุงเทพอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ จำกัด และบริษัท เจริญโภคภัณฑ์วิศวกรรม จำกัด ก็ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นในจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ทั้งการที่จำเลยที่ ๓๑ มีบริษัท โปรการเกษตร จำกัด เป็นผู้ถือหุ้น แต่บริษัท โปรการเกษตร จำกัด มิได้เป็นผู้ถือหุ้นในจำเลยที่ ๓๐ และที่ ๓๒ รายละเอียดปรากฏตามบัญชีผู้ถือหุ้นของทั้งสามบริษัท เอกสารหมายเลข จ. ๑๖ แผ่นที่ ๒๔๓ ถึง ๓๒๗ จำเลยที่ ๓๐ จึงไม่มีอำนาจครอบงำจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ เนื่องจากไม่มีอำนาจหรือสามารถใช้อำนาจในการบริหารจัดการกิจการของจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ทั้งไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ที่เข้าเสนอราคาแก่กรมวิชาการเกษตรในการประกวดราคาข้างครั้งนี้ ในคราวเดียวกัน ตามบทนิยามในเอกสารการประกวดราคาและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๕ และตามประกาศประกวดราคา ข้อ ๒.๓ ซึ่งปัญหานี้กรมวิชาการเกษตรได้หารือไปยังอัยการสูงสุดแล้ว ก่อนที่จะพิจารณาผลการประกวดราคา และเข้าทำสัญญากับจำเลยที่ ๓๐ ซึ่งอัยการสูงสุดตอบข้อหารือมาว่าการที่กรรมการผู้มีอำนาจของ บริษัทที่เสนอราคาตามที่หารือไปเป็นกรรมการ และหรือถือหุ้นในนิติบุคคลอื่นซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับ การยื่นเสนอราคาต่อส่วนราชการในคราวเดียวกันนี้ ไม่เป็นผู้เสนอราคาที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ปรากฏตามหนังสือตอบข้อหารือ เอกสารหมายเลข จ. ๑๗ แผ่นที่ ๓๒๘ ถึง ๓๓๑ นอกจากนี้หลังจาก ที่โจทก์ได้เข้าตรวจสอบโครงการนี้แล้ว กรมวิชาการเกษตรยังได้หารือไปยังคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กาวพ.) กรมบัญชีกลาง ซึ่งกรมบัญชีกลางตอบข้อหารือในทำนองเดียวกันกับอัยการสูงสุดว่าจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันปรากฏตามหนังสือตอบข้อหารือ เอกสารหมายเลข จ. ๒๓๖ แผ่นที่ ๔๔๔ ถึง ๔๔๕ แม้จะได้ความว่า หนังสือค้ำประกันที่จำเลยที่ ๓๐ และที่ ๓๒ นำมาวางเป็นหลักประกัน จะเป็นหนังสือค้ำประกันของธนาคารทหารไทย จำกัด ธนาคารเดียวกัน ก็ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๓๐ เป็นผู้จัดหาหนังสือค้ำประกันดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ ๓๒ รวมทั้งไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๓๐ ได้รวบรวม

แปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายเป็นให้แก่จำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ด้วย กลับได้ความว่าจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ ได้ลงทุนเสียค่าใช้จ่ายในการรวบรวมแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายเป็นของตนเองจนครบถ้วน อันแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ มีเจตนาที่จะเข้าแข่งขันในการเสนอราคาอย่างจริงจัง เป็นไปในทางประกอบธุรกิจปกติ ไม่ใช่สมยอมกันเพื่อขัดขวางเสนอราคาอย่างเป็นธรรม เนื่องจากมีผลประโยชน์ร่วมกันตามที่โจทก์กล่าวอ้างแต่อย่างใด พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวน ยังฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๒๗ ถึงที่ ๔๔ ร่วมกันยื่นซองเสนอราคาโดยจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ มีความสัมพันธ์ในเชิงบริหาร เชิงทุน และในเชิงถือหุ้นไว้ด้วยกัน ในลักษณะเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมและมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยฝ่าฝืนต่อระเบียบและกฎหมาย ดังที่โจทก์ฟ้อง

ปัญหาสุดท้ายต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๒๗ ถึงที่ ๔๔ ร่วมกันกระทำการโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งโดยจำเลยที่ ๓๐ เจตนาปกปิดเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับใช้เป็นแปลงเพาะต้นกล้ายาง โดยนำเอกสารที่มีข้อความเท็จมาแสดง และจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ นำหลักฐานแสดงคุณสมบัติของการประกวดราคาอันเป็นเท็จมาแสดงว่า เป็นผู้มีความสมบัติตามประกาศประกวดราคา อันเป็นการหลอกลวงเพื่อให้จำเลยที่ ๓๐ ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐและความผิดฐานฉ้อโกง ตามฟ้องของโจทก์หรือไม่ ปัญหาที่โจทก์ฟ้องกล่าวอ้างว่า จำเลยที่ ๓๐ มีเจตนาทุจริตโดยการปกปิดข้อความจริงเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับใช้เป็นแปลงเพาะต้นกล้ายาง ซึ่งจะต้องเป็นแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางที่ได้จดทะเบียนแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางในวันที่ยื่นซองประกวดราคา โดยจำเลยที่ ๓๐ ได้นำหนังสือให้ความยินยอมให้ใช้แปลงกิ่งตายเป็นแปลงกล้ายางซึ่งมีลายมือชื่อปลอมของเกษตรกรบางกลุ่ม ที่มีพื้นที่แปลงกล้ายางที่จดทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตรอีกทั้งนำหนังสือ ให้ความยินยอมของเกษตรกรบางกลุ่ม ซึ่งลงลายมือชื่อในแบบพิมพ์ที่ยังไม่ได้กรอกข้อความมาระบุ จำนวนแปลงกิ่งตายเป็นแปลงกล้ายางมากกว่าจำนวนที่มีอยู่จริง เป็นการใช้อเอกสารปลอมและเอกสาร ที่แสดงข้อความอันเป็นเท็จมาแสดงต่อเจ้าพนักงาน โดยพื้นที่แปลงกล้ายางดังกล่าวจำเลยที่ ๓๐ มิได้ใช้ในการเพาะพันธุ์กล้ายางชำถุง ซึ่งเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายและเป็นการกระทำ โดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงนั้นทำให้จำเลยที่ ๓๐ ได้เข้าทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ เห็นว่า ตามประกาศ

ของกรมวิชาการเกษตรที่ ๔/๒๕๕๖ เรื่อง ประกวดราคาจ้างเหมาผลิตต้นยางชำถุง ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๖ และเอกสารประกวดราคาจ้างเอกสารหมายเลข จ. ๖ ข้อ ๒.๑๒ กำหนดไว้ว่า “ผู้เสนอราคาจะต้องมีแปลงเพาะต้นกล้าไม่ว่าจะเป็นแปลงเดียวหรือหลายแปลง (รวมกัน) ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และจะต้องมีแหล่งกิ่งตายางที่ใช้จากแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรไม่ว่าจะเป็นแปลงเดียวหรือหลายแปลง (รวมกัน) ไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ และมีต้นกิ่งตายางพันธุ์ดีตรงตามพันธุ์ยางที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ ต้น และจะต้องเสนอรายละเอียดพื้นที่แปลงกล้ายางและทะเบียนเพาะขยายพันธุ์ยางในวันยื่นซองประกวดราคา” ซึ่งการจัดประกวดราคาดังกล่าว กรมวิชาการเกษตรไม่ได้กำหนดรูปแบบหรือเอกสารในการรวบรวมแปลงเพาะต้นกล้าและแปลงต้นกล้ายางรวมทั้งไม่ได้กำหนดให้ผู้เสนอราคาต้องแสดงหนังสือยินยอมของเกษตรกรเจ้าของแปลงยางไว้ ข้อเท็จจริงจากการได้สวนได้ความว่า จำเลยที่ ๓๐ ได้มอบหมายให้จำเลยที่ ๒๗ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางด้านยางพาราโดยเฉพาะและมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดพังงา เป็นผู้ดำเนินการรวบรวมแปลงกิ่งตายางและแปลงต้นกล้ายาง โดยจำเลยที่ ๒๗ ได้ไปติดต่อกับนายวิรัตน์ ทองคำ อาจารย์วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดตรัง ซึ่งรู้จักกันมาก่อนให้ช่วยติดต่oprะสานงานกับเกษตรกรในพื้นที่เพื่อรวบรวมเกษตรกรที่มีแปลงต้นกล้ายางและแปลงเพาะขยายพันธุ์กิ่งตายางพันธุ์ดีตรงตามที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำที่จดทะเบียนไว้ให้ได้จำนวนตามประกาศประกวดราคา โดยมีหัวหน้าเครือข่ายดำเนินการหลายคน เช่น นายโสภณ คำจ้อย นางเล่ง แซ่โศ้ว นายถวัลย์ศักดิ์ ประสิทธิ์นุ้ย และนายเอกพล บุญเกื้อ เมื่อหัวหน้าเครือข่ายดังกล่าวติดต่อกับเกษตรกรที่เข้าเงื่อนไขและประสงค์จะเข้าร่วมโครงการกับจำเลยที่ ๓๐ ก็จะให้เกษตรกรนั้นลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอมให้ใช้แปลงกล้ายางและแปลงกิ่งตายาง พร้อมขอสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาใบอนุญาตขยายพันธุ์ต้นยางเพื่อการค้า และให้เกษตรกรดังกล่าวรับรองสำเนาถูกต้องไว้ เพื่อมอบให้แก่จำเลยที่ ๓๐ หากจำเลยที่ ๓๐ ได้รับการพิจารณาให้ผู้เสนอราคาและเข้าเป็นคู่สัญญากับกรมวิชาการเกษตร จำเลยที่ ๓๐ ก็จะมิได้ต้นกล้ายางส่งมอบให้แก่กรมวิชาการเกษตรได้ ซึ่งหัวหน้าเครือข่ายรวบรวมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวกับจำเลยที่ ๓๐ ได้เป็นจำนวนมาก โดยเกษตรกรดังกล่าวมีความประสงค์ร่วมโครงการกับจำเลยที่ ๓๐ เพื่อจะได้ขายพันธุ์ยางได้หากจำเลยที่ ๓๐ ชนะการประมูล จึงมอบเอกสารสำเนาใบอนุญาตขยายพันธุ์ยางเพื่อการค้า สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน พร้อมกับหนังสือยินยอมให้ใช้แปลงกล้ายางให้ไป โดยเกษตรกรบางราย เช่น นายธำรง รอดเสน และนายประภา ทองเกื้อ ลงชื่อต่อ

หน้าหัวหน้าเครือข่ายผู้ที่มาติดต่อ บางราย เช่น นายบุญเจริญ หลักศิลา และนางวารุณี ศรีวะปะ ยินยอมให้หัวหน้าเครือข่ายผู้ที่มาติดต่อลงลายมือชื่อแทนพร้อมมอบเอกสารดังกล่าวให้ไปโดยไม่ได้ มอบให้แก่จำเลยที่ ๓๐ โดยตรง จำเลยที่ ๓๐ จึงอาจจะไม่ทราบว่ามีการปลอมลายมือชื่อของเกษตรกร หรือกรอกข้อความระบุจำนวนแปลงกล้าอย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากสำเนาใบอนุญาตให้ขยายพันธุ์ยาง เพื่อการค้าไม่ได้ระบุจำนวนเนื้อที่แปลงกล้ายางไว้ ประกอบกับเมื่อจำเลยที่ ๓๐ ได้เข้าทำสัญญา กับกรมวิชาการเกษตร ก็ได้ความว่าเกษตรกรหลายรายส่งมอบต้นกล้ายางและกิ่งตายงให้แก่หัวหน้าเครือข่าย ของตน และได้รับประโยชน์จากการจำหน่ายต้นกล้ายางดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ยังได้ความว่าศูนย์วิจัยยาง ทั้ง ๔ ศูนย์ คือศูนย์วิจัยยางฉะเชิงเทรา ศูนย์วิจัยยางสงขลา ศูนย์วิจัยยางสุราษฎร์ธานีและศูนย์วิจัย ยางหนองคาย ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบแปลงกิ่งตายงโดยตรวจสอบใบอนุญาตให้ขยายพันธุ์ยาง เพื่อการค้า พื้นที่พันธุ์ยางและจำนวนต้นกิ่งตายงและปริมาณพื้นที่แปลงกล้ายางที่มีอยู่จริง และให้ เจ้าของแปลงลงลายมือชื่อรับรองว่าผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ถูกต้องและเป็นความจริง ก็ไม่ปรากฏว่า มีเกษตรกรดังกล่าวรายใดโต้แย้งหรือคัดค้านว่าไม่ได้ร่วมโครงการกับจำเลยที่ ๓๐ แต่อย่างไร ปรากฏตามบันทึกข้อความของศูนย์วิจัยยางลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เรื่องรายงานผล การตรวจสอบแปลงกิ่งตายงและแปลงกล้ายาง เอกสารหมายเลข จ. ๒๓๗ แผ่นที่ ๔๕ ถึง ๕๑ นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยยางสงขลาและศูนย์วิจัยยางสุราษฎร์ธานี ได้ไปตรวจสอบขั้นตอนการผลิตที่แปลงของ เกษตรกรดังกล่าว ก็ไม่มีเกษตรกรรายใดปฏิเสธหรือคัดค้านว่าไม่ได้ร่วมโครงการกับจำเลยที่ ๓๐ ปรากฏตามหนังสือของผู้อำนวยการศูนย์วิจัยยางสงขลาเรื่องรายงานผลการตรวจสอบการผลิตต้นตอตายง ครั้งที่ ๑/๒๕๔๗ เอกสารหมายเลข จ. ๒๔๕ แผ่นที่ ๑๐๐ ถึง ๑๘๘ ทั้งการประชุมชี้แจงของ กรมวิชาการเกษตรให้แก่ผู้ที่ประสงค์จะเสนอราคาทราบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ว่าจะต้องมี การตรวจสอบเนื้อที่อีกครั้ง โดยศูนย์วิจัยยาง ๔ แห่ง ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ปรากฏตามรายงานการประชุมชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมจ้างงานผลิตต้นยางชำถุงให้ทราบล่วงหน้า ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เอกสารหมายเลข จ. ๕๓ แผ่นที่ ๓๘๔ ถึง ๓๘๖ ดังนั้น หากมีการแจ้ง เนื้อที่แปลงกล้ายางอันเป็นเท็จเมื่อศูนย์วิจัยยางไปตรวจสอบก็จะพบการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ดังกล่าว และเนื่องจากเอกสารในทะเบียนใบอนุญาตให้ขยายพันธุ์ยางเพื่อการค้าที่ศูนย์วิจัยยาง ออกให้แก่เกษตรกรนั้น ไม่ได้ระบุจำนวนเนื้อที่แปลงกล้ายางไว้ เกษตรกรจึงอาจบอกจำนวนเนื้อที่มากกว่า ที่ตนเองมีอยู่โดยรวมเนื้อที่ของญาติพี่น้องเข้าไปด้วย เพื่อให้ตนเองมีโอกาสขายต้นยางชำถุงได้มากกว่า

ตามที่จำเลยที่ ๓๐ ให้การต่อสู้คดีเป็นได้ ประกอบกับเมื่อศูนย์วิจัยยางไปทำการตรวจสอบและคัดเอา เฉพาะเนื้อที่ที่ถูกต้อง ปรากฏว่าแปลงยางของจำเลยที่ ๓๐ ที่ถูกต้องก็ยังมีจำนวนมากกว่าที่กำหนด ในเงื่อนไขการประมูลโดยจำเลยที่ ๓๐ แจ้งเนื้อที่แปลงกิ่งตายว่ามีจำนวน ๒๓๒ ไร่ แต่ผลการตรวจสอบ ของเจ้าหน้าที่พบว่าเนื้อที่ถูกต้องและมีอยู่จริง ๒๓๒ ไร่ ซึ่งก็ยิ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ว่าต้องมี ไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ จำเลยที่ ๓๐ จึงผ่านเงื่อนไขในส่วนนี้ ปรากฏตามรายงานผลการตรวจสอบแปลง กิ่งตายและแปลงกล้ายาง เอกสารหมาย จ.๒๔๕ แผ่นที่ ๑๘๕ ถึง ๑๘๖ และบันทึกข้อความของ ศูนย์วิจัยยาง เรื่องรายงานการตรวจสอบแปลงกิ่งตายและแปลงกล้ายางลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เอกสารหมาย จ. ๒๓๗ แผ่นที่ ๔๕ ถึง ๕๑ ทั้งจากการได้สวนได้ความว่าจำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ มีเจตนาที่จะเข้าร่วมในการเสนอราคาโดยได้มีการรวบรวมแปลงกล้ายางและแปลงกิ่งพันธุ์ยางได้ครบจำนวน ที่กำหนดไว้ในประกาศประกวดราคา ซึ่งการประกวดราคาค้างครั้งนี้มีผู้ซื้อของประกวดราคาไปรวม ๑๑ ราย และมีผู้ยื่นซองเข้าเสนอราคาถึง ๕ ราย ไม่ใช่มีแต่เฉพาะจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ เท่านั้น และไม่ปรากฏว่า แต่ละรายทราบว่ารายใดจะเสนอราคาเท่าใด แม้จำเลยที่ ๓๑ และที่ ๓๒ จะไม่ร่วมประกวดราคา จำเลยที่ ๓๐ ก็จะต้องเข้าสู่ราคากับบุคคลอื่นอยู่อีก พยานหลักฐานเท่าที่ได้ได้สวนมายังฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๓๐ มีเจตนาปิดกั้นเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับใช้เป็นแปลงเพาะต้นกล้า โดยนำเอกสารที่จมาแสดง โดยจำเลยที่ ๓๐ ถึงที่ ๓๒ ตกลงร่วมกันในการเสนอราคาเพื่อให้จำเลยที่ ๓๐ มีสิทธิทำสัญญา กับ หน่วยงานของรัฐโดยหลีกเลี่ยงการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมแต่อย่างใด ส่วนประเด็นเรื่องการทำสัญญา ทั้งสี่สิบสี่ต้องร่วมกันรับผิดชอบชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แก่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือไม่ นั้น เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงดังได้วินิจฉัยมาข้างต้นฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสี่สิบสี่กระทำความผิด ตามฟ้อง จำเลยทั้งสี่สิบสี่จึงไม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบชำระเงินให้แก่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ตามที่โจทก์ฟ้อง

พิพากษายกฟ้อง

นายบุญรอด ต้นประเสริฐ

นายเกษม วีรวงศ์

นายรัตน กองแก้ว

นายพรเพชร วิชิตชลชัย

นายมานัส เหลืองประเสริฐ

นายวิชา มั่นสกุล

นายจรัส พวงมณี

นายสุรภพ ปัทมะสุคนธ์

นายชาติ ทัพภวิมล